

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΤΟΣ ΒΓ'.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ, 7 ΜΑΡΤΙΟΥ 1903

ΑΡΙΘ. 10

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετζίτια ἀργ. . . . 3
διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἐξῶ τερικῷ φράγκα χρυσᾷ 23

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μητροπολ. Βοδενῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ (πρόεδρος)
† Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίης)
† Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἡ συνδρομὴ προκαταβάλλεται ἀποστελλομένη πρὸς τὸν ταμίαν.

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρὸς τὸ κήρυγμα — Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά — Διαιτήσεις περὶ βιβλιοθήκης· ὑπὸ Μ. Ἱ. Γεδεών — Σχέσις Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρείας πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν· ὑπὸ Θεοδώρου Εὐστρατιάδου — Τὸ κύρος τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν ἐξ ἐποφύας ὀρθοδόξου· ὑπὸ Χρ. Ἀνδρούτσου — Ἀντιφωνήσις μητροπολίτου Σάμου — Κλήσεις — Παράρτημα: «Εὐαγγελικὰ διδάγματα».

ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ

Ἀπὸ τῆς προπαραελθούσης κυριακῆς πυκνότερον γίνεται τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐγκαίρως δὲ συνταχθέν, καθὼς ἐγκαίρως ἀνηγγείλαμεν, ἐφαρμόζεται, κατὰ τὸ δυνατόν, τὸ πρόγραμμα τῶν τακτικῶς κηρυζόντων κατὰ πᾶσαν κυριακὴν τῆς ἀπὸ τριῶν ἐβδομάδων ἀρξαμένης, θεία συνάρσει, περιόδου τῶν νηστειῶν. Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προγράμματος ἐπαναλαμβάνονται καὶ κατ' ἰδίαν ἀγγελίαι τινὲς σωματείων ἢ ἐπιτροπῶν ἐκκλησιαστικῶν, ὑπομιμνήσκουσαι τοῖς ὀρθοδόξοις τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τά τε τῶν κηρύκων ὀνόματα καὶ τὴν ὥραν καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ γενήσεται τὸ κήρυγμα· ζήλος δὲ τῶν κηρυττόντων εὐρίσκει πιθανῶς περισσοτέραν προθυμίαν ἀκροάσεως ἐκ μέρους ὀρθοδόξων, οἵτινες ἔχουσιν ἐσχηματισμένην περὶ τοῦ κηρύγματος ἰδέαν τοιαύτην, ὥστε ν' ἀποκλείῃ τὴν ἀληθῆ περὶ τούτου γνώμην πάντων τῶν εὐσεβοφρόνων, γνώμην, ἥτις ἔχεται στερρότερον

τῆς τε παραδόσεως καὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

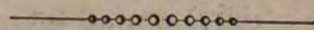
Ἀπὸ τινων ἐτῶν — πολὺ ὀλίγων εὐτυχῶς — ἤρξατο νὰ παρεισδύη παρ' ἡμῖν ἡ διδασκαλία ὅτι τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, καὶ μόνον αὐτὸ, ἀποβαίνει τῷ χριστιανῷ πανακειὰ τις θεραπεύουσα πάντα τὰ ἀμπλακήματα τὰ ἐν γνώσει καὶ τὰ ἐν ἀγνοίᾳ γινόμενα. Τοιαῦταί τινες ἀρχαὶ ξέναι πρὸς ἡμᾶς, ἀγνώστοι εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν, ἀπέχουσι πολὺ τῆς ὑγιούς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας· δύνανται δὲ νὰ προσθεύωσιν αὐτὰς μόνον οἱ λάθρα πρὸς οἰοῦσθαι ποτε νεωτερισμοὺς ἀποκλίνοντες, οἱ παρέχοντες οὕς εὐήκοον εἰς διδασκὰς ποικίλας καὶ ξένας, αἷς ἐδιδάχθησαν ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου μὴ περιφέρεισθαι. Δυστυχῶς, καὶ ἐγράφη πρὸ μόλις ἑξ ἐτῶν — ἵνα διδαχθῶσιν, ὥς ἔοικε, πολλοὶ — ὅτι καὶ συστατικὸν χρηστῆς, εὐσεβοῦς, ἐναρέτου, χριστιανικῆς ἀληθῶς κοινωνίας ἐστὶ τὸ συχνὸν κήρυγμα μᾶλλον ἢ τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἢ τέλεσις. Ἐγράφη δὲ καὶ δημοσίᾳ, δυστυχῶς, ὅτι τὸ κήρυγμα συντελεῖ πρὸς σωτηρίαν τοῦ χριστιανοῦ μᾶλλον ἢ τὰ μυστήρια. Τοιαῦταί τινες διδασκαλαὶ παρῆλθον, ὥς εἶδομεν, ἀπαρατήρητοι καὶ οὐδεμιᾶς ἀποδοχῆς ἠξιώθησαν παρὰ τῷ εὐσεβεῖ ἡμῶν γένει, ὅπερ, πολλῶ τῆς ἐκφύλου ταύτης διδασκαλίας διάφορον παραλαβὸν ἀπὸ πατέρων εὐσεβῶν, ἀνεμιμνήσκετο βεβαίως κάλλιον τῶν διαστρεφόντων τὰς θρησκευτικὰς αὐτοῦ πεποιθήσεις ὅτι διαρκῶς ἀπόβλητον ἔσται παρ' ἡμῖν «εἰ τις ἡμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβομεν».

Ἀκριβῶς, παρατηρεῖται ὅτι ὁ εὐσεβὴς ἡμῶν λαὸς εἰς τὴν τέλει τῆς θείας λειτουργίας προσερχόμενος εὐλαβέστερον ἵσταται καὶ μετὰ συντριβῆς ἢ κατὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ θείου λόγου. καὶ προσοχὴν εὐλαβεστάτην δεικνύει εἰς τὰ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν τελούμενα, καὶ μετὰ φόβου Θεοῦ, τοῦτ' αὐτὸ, ἀκροᾶται αὐτῆς, ὥσεί ἐνόμιζεν ὅτι μόνη τῶν μυστηρίων ἡ τέλεισι σώζει, ἀγιάζει καὶ διαπλάττει, οὐχὶ δὲ τὸ κήρυγμα. Πιστεύει βεβαίως ὅτι, καθὼς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐδιδάχθη παρὰ πατέρων καὶ μητέρων εὐσεβῶν, πρὸς ἀγιασμὸν καὶ σωτηρίαν τῶν πιστῶν καὶ συνεστήθησαν καὶ τελοῦνται τὰ θεῖα μυστήρια· ταῦτα πιστεύει λυτήριον ἁμαρτημάτων καὶ ταῦτα εἰσδέχεται πρὸς ἀγιασμὸν, ἀπεκδυόμενος τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν φωνήν, ἐνδυνάμενος τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν. Ἀγνοεῖ, πιθανῶς, ὅτι θεὸς καὶ νῦν ἐνοικεῖ πλουσίως ἐν ἡμῖν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἵνα καὶ δι' αὐτοῦ διδασκώμεθα καὶ διαπλαττώμεθα τὴν καρδίαν, καὶ νουθετῶμεν ἑαυτοὺς ἅμα ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς.

Ἡ μέριμνα τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου οὐδέποτε παρουσίασεν ἐν τῇ ἱστορίᾳ χάσματα, ὅποτε ἡδύνατο νὰ εὐρίσκη τοὺς πρὸς τοῦτο δοκίμους κήρυκας, εἰς τὸν ζῆλον δὲ τούτων, ὡσάκις εὐρίσκοντο ἄνδρες ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο λειτούργημα, ὀφείλεται καὶ ὁ στηριγμὸς χιλιάδων ὀρθοδόξων ἐν τῇ πίστει τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ ἡ παρατηρηθεῖσα τῶν ἡθῶν διόρθωσις ἐνιαχοῦ, καὶ ἡ σύστασις σχολείων πολλῶν· ἀλλ' ἦσαν ἐν προγενεστέροις χρόνοις αἱ ἀνάγκαι τοῦ γένους, ἡθικαὶ τε καὶ θρησκευτικαί, τοσοῦτον πολλαί, καὶ τοσοῦτον ὀλίγος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος, ὥστε προσδόκιμον ἦν νὰ φύωνται ἔσθ' ὅτε παρὰ τὸν σῆτον τὰ ζιζάνια τῆς ἀπιστίας καὶ παρὰ τὰ κλήματα τὰ ποιοῦντα καρπὸν πίστεως καὶ καλῶν ἐργῶν νὰ ἀναφαίνωνται τὰ μὴ ποιοῦντα καρπὸν, τὰ εἰς πῦρ βαλλόμενα. Κατ' ἀτυχίαν, οἱ πρὸ ἡμῶν χρόνοι, διὰ ποικίλην δυσπραγίαν, ἐστεροῦντο τῶν μέσων ἐκείνων, ἅτινα σήμερον πολυπλασιασθέντα συντελοῦσιν εἰς τὴν διάδοσιν καὶ σύστασιν καὶ τὴν ὑπὸ τῶν ἀπλουστερῶν κατανόησιν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, τῶν εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν, τῶν πατρῶν

παραδόσεων. Χάρις εἰς τὸ φῶς τοῦ τύπου, αἱ τοιαῦται ἀλήθειαι αἱ τὸν νοῦν ἀναπτύσσουσιν καὶ τὴν καρδίαν διαπλάττουνσαι δυνατόν νὰ εἰσχωρήσωσι εἰς καλύβας πενιχρὰς καὶ ρακενδύτους, εἰς χωρία καὶ κώμας, ὅπου μουσικῆς ἱερᾶς ἀτέχνους φθόγγους ὁ λαὸς ἡμῶν ἐνωτίζετο, ὅπου τοῦ ἀπὸ τῶν μυστηρίων ἀγιασμοῦ μόνου μετεῖχεν ἐν ἱερᾷ πρὸς τὸ δόγμα τὸ πάτριον ἀφοσιώσει. Πληθὺς σχολείων νῦν, ἑσμὸς διδασκάλων, διάδοσις βιβλίων, δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου, ὅπερ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἁμβωνος ἐπιβάλλει ἡ Ἐκκλησία· καὶ σήμερον ὀλίγοι τῶν ὀρθοδόξων δύνανται νὰ προφασισθῶσιν ὅτι ἀγνοοῦσι τί συμβαίνει περὶ αὐτοῦς.

Ἡ μήτηρ Ἐκκλησία, ἡ ἐπιβάλλουσα τὴν ἀκρόασιν τοῦ κηρύγματος, ἡ τιμήσασα τοὺς ἐξόχως ἀφωσιωθέντας εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην διακονίαν, μὴ ἀποδεχομένη τὰς ὀθνείας διδασκαλίας, ὧν καὶ δημοσία χρῆσις ἐγένετο πρὸ μικροῦ, οὐδέποτε δύναται νὰ ἀνεχθῇ μήτε τὴν πρὸς τὸ κήρυγμα μόνην ἀφοσίωσιν τῶν νεωτερίζοντων, μήτε τὴν ἀδιάφορον πρὸς αὐτὸ στάσιν τοῦ λαοῦ. Διδάσκει ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος, διδάσκει διὰ βιβλίων, διδάσκει διὰ σχολείων ὅτι μέρος καὶ τοῦτο τῆς θείας ἐστὶ λατρείας ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τῷ ἱερῷ γινόμενον, ἐν ᾧ ἀπὸ αἰῶνων ἐξηκολούθει νὰ γίνηται. Καὶ διὰ τοῦ φωτός τοῦ τύπου σήμερον ὑπομνησκει καὶ παραινεῖ τὸν εὐσεβῆ λαὸν ἡμῶν εὐκαίρως ὅτι λησμονεῖ καθῆκον οὗτος ἀπαραίτητον τοῦ χριστιανοῦ, δηλὰ γε δὴ τὴν προσεκτικὴν ἀκρόασιν τοῦ θείου λόγου. Οὐδεὶς τῶν εὐσεβῶν, οὐδεὶς τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν δύναται, μήτε δικαιούται, νὰ εἴπῃ ὅτι καλὸς ἐγένετο καὶ δοκίμος τῶν εὐαγγελικῶν ἀληθειῶν τε καὶ διδασκαλιῶν ἐξηγητῆς, οἷας οὐποτε κἂν μετέχῃ πνευματικῆς ἀναπτύξεως· οὐδεὶς δὲ θέλει εἰπεῖ φαρισαϊκῶς ὅτι τηρεῖ τὰ τοῦ νόμου, καὶ δις τοῦ σαββάτου νηστεύων καὶ πάντα ὅσα κτᾶται ἀποδεκατῶν, πλήρη δὴθεν τὴν εὐαγγελικὴν ἀσκῶν πολιτείαν, ἐφ' ὅσον διάφορον δύναται νὰ ἔχῃ ἀντίληψιν τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας, ἣν νομίζει ὅτι πρέπει νὰ γινώσκῃ· διότι ἀγνοεῖ τὸ κυριώτερον, ὅτι μήτε πάντες ἀποστολοὶ, μήτε πάντες προφῆται, μήτε πάντες διδάσκαλοι, μήτε πάντες διερμηνεύουσι.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Χειροτονία. — Τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ ἐγένετο ἐν τῷ ἐν Χαλκηδόνι ἱερῷ ναῷ τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἡ χειροτονία τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Λεύκης κ. Γερμανοῦ ἱερουργησάντων τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος, Βοδενῶν καὶ Καλλιουπόλεως, ἐν μέσῳ μεγάλης σύρροῦς εὐσεβοῦς ἐκκλησιάσματος. Ὁ ἐπίσκοπος Λεύκης τῇ δευτέρᾳ κατελθὼν εἰς Φανάριον ἐπεσκέψατο τὴν Α. Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην καὶ ὑπέβαλε τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτοῦ. — Τῇ αὐτῇ κυριακῇ ἐγένετο ἐν Ραιδεστῷ, ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Φανερωμένης, ἡ χειροτονία τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Χαριουπόλεως κ. Φιλοθέου, ὑπὸ τῶν σεβασμ. μητροπολιτῶν Ἡρακλείας καὶ Κασσανδρείας καὶ τοῦ θεοφιλ. ἐπισκόπου Μετρῶν. Εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ τελεταρχοῦντος σεβασμ. γέροντος Ἡρακλείας ὁ ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως ἀντεφώνησε τὰ δέοντα. Τὸ συρρεῦσαν ἐν τῇ ἱερᾷ τελετῇ πλῆθος τῶν ὀρθοδόξων ἦν ἄπειρον.

Μητρόπολις Κυζίκου. — Οἱ διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐν Περάμῳ μονῆς Φανερωμένης ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου προσκληθέντες ἐνταῦθα ἱερεῖς ἐνεφανίσθησαν τῇ τρίτῃ ἐνώπιον αὐτῆς καὶ διετάχθησαν νὰ παρασταθῶσι πάλιν κατὰ τὴν συνοδικὴν συνεδρίαν τῆς αὔριον ὅπως ὑποβάλλωσι συγχρόνως εἴ τι σχετικὸν ἔχουσι πρὸς δικαιολογίαν αὐτῶν δι' ἣν ἐτήρησαν ἀπειθῆ στάσιν ἀπέναντι τοῦ κυριάρχου σεβασμ. μητροπολίτου Κυζίκου κ. Κωνσταντίνου.

Μητρόπολις Σκοπίων. — Ἐν τῇ συνοδικῇ συνεδρίᾳ τοῦ παρελθόντος σαββάτου ἀνεγνώσθη ἐπιστολὴ τῆς ἐν Σκοπίοις ἐλληνικῆς ὀρθοδόξου κοινότητος ἀγγελλούσης τὴν αἰσίαν ἀφίξιν τοῦ προϊσταμένου αὐτῆς πανοσιολ. ἀρχιμ. κ. Παΐσιου Παπαπαΐσιου, καὶ ὑποβαλλούσης εὐχαριστίας ἐπὶ τῷ διορισμῷ αὐτοῦ, ἅμα δὲ δηλοῦσης ὅτι ἔλαβε γνῶσιν τῶν διαδιδασθέντων γραμμάτων μετὰ τοῦ σχετικοῦ πατριαρχ. σιγιλίου τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ κανονισμοῦ τῆς κοινότητος τοῦ καθορίζοντος τὰ κατ' αὐτὴν, καὶ ὅτι ἤρξατο τοῦ κανονικοῦ μνημοσύνου τοῦ ὀνόματος τοῦ κυριάρχου μητροπολίτου Σκοπίων κ. Φιρμιλιανοῦ. Ἐν δὲ τῇ συνεδρίᾳ τῆς τρίτης, ἐγνώσθη ἀπὸ τηλεγραφήματος τοῦ προϊσταμένου ὅτι τῇ κυριακῇ συνελειτούργησεν οὗτος ἐν τῷ

κοινοτικῷ ναῷ μετὰ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου κ. Φιρμιλιανοῦ. Συμφώνως δὲ πρὸς αἰτησιν τῆς ἐλληνικῆς κοινότητος, ἐνεκρίθη συνοδικῶς ὅπως γένωνται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τὰ προσήκοντα διαδύματα πρὸς ἐκδόσιν αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου ἐπιτρέποντος τὴν ἀνέγερσιν νέου ναοῦ τῆς ἐν λόγῳ κοινότητος.

Γραφεῖον καπουκεχαγιᾶ τῶν Πατριαρχείων. — Τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον ἐν τινι τῶν συνεδριῶν αὐτοῦ τῆς παρελθούσης ἐβδομάδος, ἀφορμηθὲν ἐκ τῆς σὺν τῷ προϋπολογισμῷ τῶν Πατριαρχείων ὑποβληθείσης ἐκθέσεως, ἐνέκρινεν ὅπως οἱ τέως ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ καπουκεχαγιᾶ διαγγελεῖς κκ. Μιχαὴλ Δανέζης ἐφέντης καὶ Δημ. Τσολακίδης τεθῶσι, λόγῳ προδεστικῆς ἡλικίας, ὑπὸ σύνταξιν. Εἰς πλήρωσιν δὲ τῶν δύο τούτων θέσεων ἐγκρίναν διώρισεν ἓνα μόνον τὸν ἐνδοξ. Σπυρίδωνα Κωνσταντινίδην ἐφέντην, τέως βοηθὸν καϊμακάμην ἐν Πλωμαρίῳ τῆς Μιτυλήνης, ἀπὸ ἐπταετίας διατελοῦντα. Ὁ νέος πατριαρχικὸς ὑπάλληλος, τελειόφοιτος τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς καὶ τοῦ ἐν Πέραν αὐτοκρατορικοῦ Λυκείου τοῦ Παλατᾶ Σεραγίου, ἐστὶ κάτοχος τῆς τουρκικῆς καὶ τῆς γαλλικῆς ἀφικόμενος δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐνταῦθα καὶ λαβὼν τὰς εὐχὰς τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, παρασταθεὶς δὲ καὶ τῇ ἐπαύριον τρίτῃ ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ὅτε καὶ ἐπισήμως ἀνεκοινώθη αὐτῷ ὁ διορισμὸς αὐτοῦ, ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα τῆς θέσεως, εἰς ἣν ἡ εὐνοία τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας ἐκάλεσεν αὐτόν.

Ἐπισκευαὶ πατριαρχικοῦ οἴκου. — Ὁ ρέκτης καὶ φιλόκαλος διευθυντὴς τῶν ἐφημερίδων «Μαλιουμάτ» καὶ «Σερβέτ» ἐξοχ. Ταχέρ βέης τεκμηριῶν αἰσθήματα βαθυτάτου σεβασμοῦ, ὃν ἀνέκαθεν τρέφει πρὸς τὸ σεπτὸν πρόσωπον τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἀπέστειλεν ὑπὲρ τῶν ἐπισκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου δέκα λίρας τουρκικὰς συνοδεύσας τὴν προσφορὰν διὰ λίαν ἀβρόφρονος ἐπιστολῆς. — Ἡ Α. Θ. Π. νύχαρίστησε τῇ Α. Ἐξ. διὰ τε τὸν ἔρανον τοῦτον καὶ τὰ ἐκδηλωθέντα πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ οἴκου. πατριάρχου αἰσθήματα τοῦ εὐγενοῦς ὀθωμανοῦ συναδέλφου. — Ἡ ἐν Σεβαστουπόλει φιλότιμος ὁμογενὴς κοινότης, ἐπιμελεία τοῦ αὐτόθι προϊσταμένου πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτου κ. Γρηγορίου Βούκωνα, ρούβλια τριακόσια. — Ὁ δὲ πανιερ. μητροπολίτης Κολωνίας κ. Πο-

λύκαρπος προσήνεγκεν οὐχὶ μίαν λίραν ὀθωμ.,
ὥς ἐξ ἀδελφείας ἐσημειώθη, ἀλλὰ τρεῖς.

Ἐνοριακαὶ ἐκλογαί. — Ἐπιφυλασσόμενοι
ν' ἀναγράψωμεν προσεχῶς τὰ ὀνόματα τῶν ἀν-
τιπροσώπων πασῶν τῶν ἐνοριῶν τῆς ἀρχιεπι-
σκοπῆς τῶν μελλόντων νὰ μετὰσχῶσι τῆς πρὸς
ἐκλογὴν νέων τεσσάρων συμβούλων γενικῆς
συνελεύσεως, μετ' ἰδιαζούσης χαρᾶς σημειοῦμεν
σήμερον ὅτι αἱ ἐνεργηθεῖσαι ἐκλογαὶ πρωτοβάθ-
μιοι καὶ δευτεροβάθμιοι διεξήχθησαν ἐν πληρε-
στάτῃ ἡσυχίᾳ καὶ γαλήνῃ.

Πατριαρχικὰ διελυπητήρια. — Ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκου-
μενικὸς πατριάρχης διεβίβασε συλλυπητήρια τῇ Α. Γ. τῷ πρω-
θυπουργῷ Φερῆτ πασᾶ, καὶ τῷ ἐξοχ. Σουρεγιᾶ πασᾶ ἐπὶ τῷ
θανάτῳ τῆς μητρὸς αὐτῶν διὰ τοῦ πανοσιολογ. Μ. πρωτο-
συγκέλλου κ. Καλλινίκου καὶ τοῦ ἄρχοντος καπουκεχαγιά Ἀν-
τωνίου βέη Οἰκιάδου. — Ὡσαύτως πατριαρχικὰ συλλυπητήρια
διεβιβάσθησαν καὶ τῇ Α. Ε. τῷ ὑπουργῷ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ
οἴκου Ὁχάνιζ ἐφέντη Σακῆζ, ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς συζύγου αὐ-
τοῦ διὰ τοῦ ἄρχοντος καπουκεχαγιά.

Ἐπιθόψεις. — Τῇ ἐβδομάδι ταύτῃ ἐπεσκέψαντο τὴν Α.
Θ. Π. τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην ὁ ἐπιτετραμμένος τῆς ἐλ-
ληνικῆς πρεσβείας κ. Ποτὲν, αἱ ΑΑ. ΕΕ. ὁ πρεσβευτὴς τῆς
Ρουμανίας κ. Ἀλέξανδρος Λαχωδάρης καὶ ὁ Συμεὼν ἐφέντης
Σινιόσολους μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

Ὀνοματικὴ ἐορτή. — Τῇ παρελθούσῃ τρίτῃ, τοῦ πανι-
ερωτάτου μητροπολίτου Πισιδίας κ. Γερασίμου ἄγοντος τὴν ἐ-
πέτειον ὀνοματικὴν αὐτοῦ ἐορτήν, ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς
πατριάρχης συνεχάρη αὐτῷ τηλεγραφικῶς. — Ὡσαύτως ἐώρτα-
ζεν αὐθήμερον καὶ ὁ ἐνταῦθα ἐπίτροπος τοῦ Ἀγίου Ὁρους πα-
νοσιολ. γέρων κ. Γεράσιμος Λαυριώτης, πρὸς ὃν ἡ Α. Θ. Π.
διεβίβασε συγχαρητήριους εὐχὰς διὰ τοῦ ἱερολογ. τριτεύοντος
κ. Βενιαμίν.

Κήρυγμα. — Μεθαύριον, Γ' κυριακῇ τῶν νηστειῶν, κα-
τὰ τὸ ὑπὸ τῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς συν-
ταγὴν πρόγραμμα, κηρύττει τὸν θεῖον λόγον ἐν μὲν τῷ πα-
τριαρχικῷ ναῷ ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμ. κ. Καλλίνικος Δελικάνης,
ἀρχιεποφύλαξ τῶν Πατριαρχεῶν — ἐν τῷ ἐν Χάσκηλοι ναῷ τῆς
ἁγίας Παρασκευῆς ὁ ἱερολογ. πατριαρχικὸς διάκονος κ. Ἱερό-
θεος Ἀνθουλίδης — ἐν τοῖς λοιποῖς δὲ ναοῖς, ὧν προΐστανται
ἐπίσκοποι ἢ πρεσβύτεροι κεκτημένοι πτυχίον ἀκαδημαϊκὸν ἢ
ἐκκλησιαστικὴν ἄδειαν τοῦ κηρύττειν, αὐτοὶ οὗτοι.

Ἀφίξεις. — Ἀφίκετο σήμερον εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἐκ Ραι-
δεστοῦ, διὰ τοῦ αὐστριακοῦ, ὁ πανιερ. μητροπολίτης Κασσαν-
δρείας κ. Λεόντιος.

Διδασκαλικὴ Ἀδελφότης ἐν Θεσσαλονίκῃ. —
Ἀπεστάλη ἡμῖν ὁ κανονισμὸς τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ Διδασκαλι-
κῆς Ἀδελφότητος, συστηθείσης τε καὶ λειτουργούσης, ὥς ἐν 1
ἄρθρῳ αὐτοῦ γράφεται, δι' εὐχῶν τοῦ τε παναγιωτάτου οἰκου-
μενικοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Θεσσαλο-
νίκης. Σκοπὸς αὐτῆς ἀναγράφεται ἡ πνευματικὴ καὶ υἱικὴ
βελτίωσις τῶν μελῶν αὐτῆς, ἡ ἀμοιβαία ὑποστήριξις αὐτῶν
καὶ ἡ ἀνακούφισις τῶν ἐνεκα γήρατος ἢ ἀτυχήματός τινος
ἀνικάνων καταστάσεων πρὸς ἐξ-χρησιν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐ-

τῶν, ὡς καὶ τῶν χηρῶν καὶ ὀρφανῶν αὐτῶν. Καίτοι δὲ τοῦ
σκοποῦ τούτου ἡ ἐπίτευξις ἀπαιτεῖται ταμεῖον πλούσιον, ἐλπίζο-
μεν ὅτι οἱ λόγοι καὶ διδάσκαλοι τῆς μακεδονικῆς μεγαλοπό-
λεως θέλουσιν ἐργασθῇ πάντες ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐν πρακτικῷ
πνεύματι πρὸς εὐόδωσιν τοῦ χρηστοῦ σκοποῦ τῆς μόλις ἐννεά-
μηνον βίον ἀνυούσης φιλανθρώπου ταύτης καὶ φιλομύστου
Ἀδελφότητος.

Συντηρητικὴ Ἀδελφότης «Ἀμφίπολις». — Ἡ ἐν Ἀ-
λιστράτῃ τῆς ἐπαρχίας Δράμας ἀνασυστηθεῖσα πρὸ τινος ἐπ'
αἰσίοις Ἀδελφότης αὕτη, σκοπὸν ἑαυτῇ προθεμένη τὴν διάδο-
σιν τῆς ἐλληνικῆς παιδείας ἐν τῷ τμήματι τούτῳ, ζηλωτῶς
ἐργάζεται πρὸς ἴδρυσιν ἀναγνωστηρίου, καθὼ μέσου καὶ τούτου
πρὸς εὐόδωσιν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς. Ἐλπίζομεν ὅτι οἱ φιλογενεῖς
ἐκδότης ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν καὶ σπουδαίων βιβλίων θεω-
ρήσουσι καθήκον, ἀπέναντι τῆς ἱερότητος τοῦ σκοποῦ, τὴν πλου-
τισμὸν τοῦ ἀναγνωστηρίου καὶ τῆς βιβλιοθήκης, δι' ὧν χρή-
σιμοι τῷ χρηστῷ πολίτῃ καὶ τῷ εὐσεβεῖ χριστιανῷ γνώσεις
διαδίδονται, ἐνισχύουσαι αὐτὸν εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν κειμένων ἀγῶνα.

Ἄγιον Ὅρος. — Ἀπεβίωσεν, ὑποκύψας εἰς μακρὰν νόσον,
ὁ ἐπὶ ἐπταετίαν χρηματίσας ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐπίτροπος τοῦ Ἀ-
γίου Ὁρους Νικηφόρος Ξενοφωντηνός.

Ἐκκλησίᾳ Ἱεροσολύμων.

Θεολογ. Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ. — Ὁ κατὰ τὸν παρελ-
θόντα σεπτέμβριον προσληφθεὶς ὡς καθηγητὴς ἐν τῇ Θεολογ.
Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ ἔλλογ. κ. Ἐμμανουὴλ Φωτίου, μόλις ἐπὶ
βραχὺ διδάξας, ἠναγκάσθη νὰ παραιτήσῃται τὰ καθήκοντα
αὐτοῦ, ἐνεκὸν ἀσθενείας, καὶ ἀπῆλθεν ἐξ Ἱεροσολύμων.

Ἐκκλησίᾳ Κύπρου.

Ἱερατικῆς Σχολῆς δύνστασις μελετᾶται ὑπὸ τῆς ἐν
Κύπρῳ ἱερᾶς Συνόδου, ἥς προεδρεύει ὁ σεβασμ. μητροπολίτης
Κυρηναίας κ. Κύριλλος. Κατὰ τὸ περὶ τοῦτο σχέδιον, τὸ γενό-
μενον ἐπὶ τοῦ παρόντος δεκτὸν, ἡ Ἱερατικὴ Σχολὴ θέλει περι-
λάβει κατ' ἀρχὰς περὶ τοὺς 20—30 ὑποτρόφους μαθητάς διδά-
σκαλοι διορισθήσονται δύο διπλωματοῦχοι καθηγηταὶ τῆς θεολο-
γίας, δύο τῆς φιλολογίας, εἰς τῶν φυσικομαθηματικῶν, εἰς τῶν
παιδαγωγικῶν, εἰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ εἰς τῆς
γυμναστικῆς, τούτων δ' οἱ μὲν δύο πρῶτοι θέλουσιν ἐκτελεεῖν χρέη
διευθυντοῦ καὶ ὑποδιευθυντοῦ, κατὰκοῦντες ἐν τῇ σχολῇ, οἱ δὲ
λοιποὶ, γάρνιν οἰκονομίας, ληφθήσονται ἐκ τῶν τοῦ παγκυπρίου
γυμνασίου ὡς κτίριον τῆς σχολῆς θέλει χρησιμεύσει, μέχρι τῆς
ἀνεγέρσεως τοιούτου, ἡ ἐξωθεν τῆς Λευκωσίας κειμένη Ἀγία
Παρασκευή· ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ, τῇ πρὸς καταρτισμὸν μαθη-
τῶν χρησίμων καὶ διὰ τὸ ἱερατικὸν ἔργον καὶ διὰ τὸ διδασκα-
λικὸν ἐπάγγελμα, θέλουσι γίνεσθαι δεκτοὶ μαθηταὶ διακούσαν-
τες τὰ ἐν τῷ γυμνασίῳ μαθήματα τῶν τεσσάρων πρώτων τά-
ξεων, οὕτως ὥστε ἐντὸς τῶν ὑπολοίπων τριῶν ἐτῶν τῆς ἐν τῇ
Ἱερατικῇ Σχολῇ φοιτήσεως νὰ κτῶνται καὶ διδασκαλικάς
γνώσεις καὶ θεολογικὴν μόρφωσιν. — Πρὸς συντήρησιν τῆς σχο-
ταύτης ὑπελογίσθη ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη ἀπαιτεῖται ποσὸν
600 λιρῶν, βραδύτερον δὲ περὶ τὰς 800 λίρας. Ἐν ἀρχῇ τὴν δα-
πάνην ταύτην θέλουσιν ἀναλάβει ἡ ἀρχιεπισκοπὴ, οἱ μητροπο-
λιτικοὶ θρόνοι, τὰ μοναστήρια καὶ αἱ ἐκκλησίαι τῆς Κύπρου,
πᾶν δὲ ἔλλειμμα ἐλπίς ἐστίν ὅτι καλυφθήσεται διὰ τῶν προαι-
ρετικῶν συνδρομῶν τῶν εὐσεβῶν τέκνων τῆς Κύπρου.

ΔΙΑΙΤΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Ἀμφοτέρων ἔνεκα τὸ παρασυνημμένον ἐκδίδεται γράμμα:

ἔργον ἐστὶν Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, κοσμοῦντος ἔτι τὴν ἑδραν ἀρχιδιδασκάλου τῆς ἀθωνιάδος ἀκαδημίας, ἀπολυθὲν ἐν ὁκτωβρίῳ μηνὶ τοῦ 1755. Νικόλαος ὁ Λογάδης ἐκδίδων, ἐν τῷ «Παραλλήλῳ φιλοσοφίας καὶ χριστιανισμοῦ», τὴν πρὸς Κυπριανὸν γνωστὴν ἐπιστολὴν τὴν τόσῳ θαυμασίως περιγράφουσαν τὰς φυσικὰς καλλονὰς τοῦ Ἀγίου Ὁρους, ἔφερε λόγον ὅτι τὰ προϊόντα ταῦτα τοῦ πνεύματος τῶν αἰμυνήστων τοῦ Γένους διδασκάλων ἔχουσι τι θεϊότερον οἶονεϊ ἀπεικονίζοντα τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ γράψαντος· ἂν δὲ οὐδὲν μνημεῖον γραπτὸν ἢ παροπτέον, πολλὰ μᾶλλον τὰ τῶν εὐεργετησάντων ἔργῳ τε καὶ λόγῳ τὸ Γένος ἡμῶν ἔργα δέον ἵνα ἐκδοθῶσιν, ὅταν ἐν αὐτοῖς ὑπόκειται λόγος, ἐγγύθεν ἢ πόρρωθεν, ἐπανορθῶν, ἢ συμπληρῶν, ἢ σαφηνίζων τὴν ἱστορίαν ἀνδρῶν λογίων, ἢ βιβλίων, ἢ σχολείων, ἢ τὸ πρῶτον ἡμῖν γνωρίζοντά τι περὶ τούτων· ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην ἢ τοῦ κλεινοῦ τῆς Κερκύρας σεμνώματος ἐπιστολῇ ἐστὶν ἀξία ἐκδόσεως καὶ μελέτης· ἴσως εὐρεθήσεται τις τῶν παρ' ἡμῖν λογίων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει τῆς ἐν Θεῷ φιλοσοφίας ἀνυόντων τὸν καλλίνικον δίαυλον, δυνάμενος συμπληρῶσαι τὰ διὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἡμῖν διδασκόμενα.

Οὗτός ἐστιν ὁ πρῶτος τῆς ἐκδόσεως τοῦ γράμματος τούτου λόγος·

ὁ δεύτερος ἐστὶ, κατ' ἐμὲ, σπουδαιότερος· κρίνεται δικαστικῶς ἡ τύχη βιβλιοθήκης ἀγιορείτου μοναχοῦ καὶ τὸ παρὸν ἐγγραφὸν δυνατόν ἐν τῷ μέλλοντι ἵνα διδάξῃ ἡμᾶς τὰ κατὰ τὴν διαίτησιν ὁμοίας ὑποθέσεως καὶ τὸν τρόπον τῆς διαδικασίας μεταξὺ μονῶν ἀγιορειτικῶν.

*

Κατὰ σελτέμβριον τοῦ 1755 παρέδιδε τῷ Πλάστη τὸ πνεῦμα **Σωφρόνιος ὁ μοναχός**. Αἱ χορηγούμεναι ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Βουλγάρεως εἰδήσεις περὶ τοῦ ἀνδρός εἰσιν ἄγαν λιταί· ἡ κυριώτερα ὅτι ἦν **διδάσκαλος**, ὅτι ἐμόναζεν ἐν τινὶ λαυριωτικῷ κελλίῳ κατὰ τὰ ὅρια τῆς πάλαι μονῆς τῶν Ἀμαλφηνῶν, καὶ ὅτι ἀπέθανεν ἐν τινὶ σκῆτῃ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παύλου, προδήλως τῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Δημητρίου, διότι—τοῦ-

λάχιστον μέχρι τοῦδε—φρονεῖται κοινῶς ὅτι ἡ ἑτέρα τῶν τοῦ Ἀγίου Παύλου σκητῶν μετὰ τὸ 1755 συνεστήθη¹. Ποῦ ἐδίδασκεν ὁ Σωφρόνιος ἀγνωστον· ποῦ ἐσπούδασεν ἀγνοοῦμεν· οὔτε γινώσκουμεν γεννήσεως ἔτος καὶ πατρίδα. Τῆς φιλομουσίας αὐτοῦ δεῖγμα κεῖται μόνον ἡ μνεῖα τῆς διαθήκης ἢ παρὰ Βουλγάρει, δι' ἧς τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ κληροδοτεῖ τῇ ἐξ ἑτῆ πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ συστηθείσῃ² ἀθωνιάδι ἀκαδημίᾳ πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν αὐτῆς.

*

Εἰς τὴν γνῶσιν τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει περὶ τὰ μέσα τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος ἐθιζομένων περὶ διαθηκῶν κελλιωτῶν ἴσως συμβάλλεται κατὰ μέγα μέρος ἡ παροῦσα τοῦ Βουλγάρεως ἐπιστολή. Τρία πρόσωπα χάριν τῆς τοῦ Σωφρονίου διαθήκης ἐν Ἀγίῳ Ὁρει διεφέροντο· ὁ τῆς ἀθωνιάδος ἀκαδημίας σχολάρχης, ἡ μονὴ Λαύρας, ἧς ἦν κελλιότης ὁ διαθέτης, καὶ ἡ μονὴ τοῦ Ἀγίου Παύλου, ἧς ἐν τοῖς ὁρίοις τὰς τελευταίας τῆς ζωῆς αὐτοῦ διήνυσεν ἡμέρας. Ὁ πρῶτος ἐδικαιώθη λαβεῖν τὰ τῇ ἀθωνιάδι κληροδοτηθέντα βιβλία, ἅτινα δεικνύονται κατ' αὐτὴν τὴν διαίτησιν ὡς οὐχὶ κτῆμα τοῦ κελλίου αποτελοῦντα, καίτοι πολλάκις ἀπὸ στόματος ἀγιορειτῶν ἤκουσα τὸ ἐναντίον. Ἡ μονὴ Λαύρας ἐδικαιώθη λαβεῖν τὰ χρήματα, ἃ, τὴν ἀξίαν τοῦ λαυριωτικοῦ κελλίου ἐκπροσωποῦντα, οὐκ οὐδ' ὅπως ἀπεδόθησαν ἑτέροις, ἀπατήσασιν τὴν κυρίαρχον μονήν. Ἀξιοσπούδαστος δ' ἐστὶν ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Βουλγάρεως, ἐν τούτῳ, γε τῷ κεφαλαίῳ, καὶ πάλιν ἀμφοτέρων ἔνεκα:

α') ὅτι μέχρι καὶ τῶν μέσων αὐτῶν τῆς προπαραελθούσης ἑκατονταετηρίδος αἱ μεταξὺ μονῶν διαφοραὶ, κατ' ἔθος, ἐδικάζοντο ὑπὸ **μεγάλης συνάξεως, ἐν Καρεαῖς, συνεδρευόντων τῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἱερῶν μονῶν προεδρώτων**

β') ὅτι σπουδαιόταται διαφοραὶ, ἀποβλέπουσαι εἰς τὸ δικαίωμα κυριάρχου μονῆς ἐπὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν κελλίων, **ἐξεδικάζοντο** οὐχὶ ἐπὶ τῇ βάσει γραπτῶν νόμων, ἀλλ' ἐπὶ τῇ **βάσει μαρτυρίας τριῶν πατέρων ἐκ τῶν ἐν Καρεαῖς ἰδιορhythμῶς βιούντων, ἡλικία γεραρῶν, ὁσιό-**

1 βλέπε τὸν ἐμὸν «Ἀθων», σελ. 189· καὶ πρόσγες εἰς τὴν ὑποσημείωσιν, ἔνθα μετ' ἐνδιασμοῦ τινος γράφω ὡς ἔτος συστάσεως τῇ 1760, κατὰ Langlois.

2. «Πανδώρας» τόμ. ΙΙΙ', σελ. 146.

τητι βίου διαπρεπόντων καὶ τοῖς παῖδι γνω-
ριμωτάτων.

Καὶ τὰ ὑπὸ τῆς ἐπιστολῆς ἄρα ταύτης ἡμῖν
παραδιδόμενα κείσθωσαν ὡς ἀναντίρρητος ἐν τῇ
Ἱστορίᾳ τοῦ ἀγιορειτικοῦ πολιτεύματος εἰδησις,
ἣν ἠγνοοῦμεν ἴσως πάντες οἱ τῆτες περὶ Ἀγίου
Ὁρους Ἀθω γράψαντες ἐμπόνως, ἥτοι μετὰ
τὴν ἐπὶ τόπου συχνὴν ἐπίσκεψιν, μετὰ τὴν ἀνά-
γνωσιν καὶ τὴν μελέτην ἐγγράφων πολλῶν, ἰδιω-
τικῶν τε καὶ δημοσίων, καὶ μετὰ τὰς ὑπὸ γερόν-
τοι ἀγιορειτῶν παραδιδόμενας ἡμῖν εἰδήσεις·
ἐὰν δὲ καὶ οἱ μετὰ τοιαύτην ἔρευναν γράφοντες
ἀποτυγχάνωμεν τῆς πλήρους ἐξιστορήσεως τῶν
τε τυχῶν ἐν γένει τοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος
καὶ τῆς ἱστορίας ἐν μέρει μονῶν καὶ σκήτεων,
ἔσται, φρονῶ, δίκαιον ὅπως αἱ ἱεραὶ μοναὶ εὐδο-
κήσωσι νὰ χορηγήσωσι πρὸς ἑκδοσιν ὁμοίας φύ-
σεως ἐγγράφα, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν τέως
ἡμῖν περὶ Ἀγίου Ὁρους ἐν γένει γνωσθέντων.
Καὶ λοιπὸν, ὁ τὸ σημεῖωμα τὸ παρὸν γράφων
εὐλογεῖ τὴν μνήμην τοῦ μακαρίτου Μελχισηδέκ
βατοπεδινού, νομοφύλακος, τοῦ ἐκ Νάξου, οὗ
ἐν τῇ ἰδιωτικῇ συλλογῇ, σὺν ἑτέροις ἰδιωτικοῖς τε
καὶ ἐπισήμοις γράμμασιν, ἀπεσώθη ἡ τοῦ Βουλ-
γάρεως ἐπιστολὴ, ἐκδόσεως ἀξία, τὴν ποθητὴν
ἡμῖν, δι' ὁμοίων γραμμάτων, ἀπεκδεχομένη συμ-
πλήρωσιν: οὕτως ἔχουσα

Μ. Ι. Γ.

ΕΝ ΕΤΕΙ ΑΨΝΕ' ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ Ἐν τῷ ἀγιωνύμῳ ὄρει τοῦ Ἀθῶνος.

Τοῦ μακαρίτου Διδασκάλου κυροῦ Σωφρονίου κατὰ
τὸ ἐνεστώδες αἶψιν ἐσπέρειον ἔτος, ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ
πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντος, καὶ τὴν μὲν κατ' αὐτὸν
ἄλλην περιουσίαν ἱεροῖς τέ τισι τῶν ἐν τῷ ἀγιωνύμῳ
τούτῳ Ὁρει Μοναστηρίοις, καὶ Σκήταις ἀνδρῶν ὁσίων
καὶ πτωχοῖς· τὰ δὲ βιβλία (ὅσα ζῶντι αὐτῷ, καὶ τοῖς
λίγοις τὸ πλεῖστον τοῦ ζῆν ἀφοσιωμένῳ, σοφίας ἱερὰ
κειμήλια τεθησαύριστο) τοῖς κατὰ τὸ ἐν τῷ αὐτῷ Ὁρει
Ἑλληνομουσεῖον γιγναζομένοις συνετῶς οὐχ ἥττον, ἢ
αὐσεδῶς τε καὶ θαυμάσιως ἀναθεμένου· ἀπλότητι, οἶ-
μαι, καὶ ἀφελείᾳ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κεκληρωμένων ἐπι-
τροπεύειν ἢ διέθετο διαθήκης, ἢ κακία, συνέβη διε-
νεχθῆναι πρὸς τοὺς ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Παύλου Σκήτη
ἀσκουμένους Πατέρας, παρ' οἷς καὶ τὸ ζῆν ἐκεῖνος
ἐξεμέτρησε, τοὺς τε Πανοσιωτάτους Προεστώτας τῆς με-
γίστης Λαύρας, κίμῃ τὸν σκληραρχεῖν ἐν τῷ ρηθέντι
Φροντιστηρίῳ, λαχόντα· τοὺς μὲν, ὡς ἄρα περὶ τὴν
ἑπ' αὐτοῖς οὖσαν Κέλλαν, ἣν εἶχεν ἄχρως ὄρων ἐσχά-
των τοῦ ζῆν, ἀδικουμένους· τὸν δὲ, ἕνεκα τῶν βιβλίων,

ὧν τὸ πολὺ μέρος, καὶ κρεῖττον, χειρῶν ἀδίκων τε καὶ
πλεονεκτικῶν καθίστατο λάφυρα. Καὶ διὸ Συνάξεω· με-
γάλῃς συστάσει, ὡς ἔθος, ἐπὶ διοικήσει τῶν κοινῶν
τοῦ Ὁρους, ἐν Καρεαῖς, καὶ τῶν ἀπὸ πάντων τῶν ἱε-
ρῶν καὶ σεβασμίων Μοναστηρίων Προεστώτων συνε-
δρευόντων, ὑφ' ἑκατέρου τῶν διαληφθέντων μερῶν ἀνη-
νέχθη ἅττα ἀδικεῖσθαι ἐνόμιζον, καὶ ἀκριδῶς ἐξητάσθη
ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνελεύσεως, καὶ τὸ δόξαν ἑκατέρωθε
εὐλόγως ἔχειν, καὶ δικαίως, γνώμη κοινῇ, καὶ βουλῇ
συμφώνῳ συμπάντων τῶν συνεληλυθότων Πατέρων, ὁ-
μοφρονησάντων, ἐκρίθη τε καὶ τὸ κύρος ἔσχεν ἡ ψῆφος,
ἵνα αὐτὸς μὲν ἐγώ, ὁ ταπεινῶς τε καὶ ἀναξίως ἐπιστα-
τῶν τῆς Σχολῆς Διδάσκαλος, κατὰ τὴν ἐμμάρτυρον,
καὶ γνησίαν διαθήκην τοῦ μακαρίτου κυρ Σωφρονίου,
ἅπαντα ἀπολάβοιμι ἀνελλιπῶς τὰ βιβλία, κατὰ τὸν
ἀληθῆ, καὶ ἀκριδῆ σωζόμενον κατάλογον τοῦ διαταξα-
μένου, καὶ ἀποκληρώσαντος αὐτὰ εἰς χοῦν εἶναι τῶν
ἐν τῷ Σχολείῳ μαθητευόντων. Οἱ δὲ Πανοσιωτάτοι
Πατέρες τῆς μεγίστης Λαύρας ἀπολάβωσι καὶ αὐτοὶ τὰ
ὑπὲρ τοῦ κελλίου, τοῦ κατὰ τὸν τοῦ Μορφινίου καλού-
μενον τόπον καταβληθέντα χρήματα, ἃ κατὰ ἀπάτην
τε καὶ συναρπαγὴν, τοῖς ὡς ἐκ τοῦ μακαρίτου, θανα-
τῶντος ἦδη, καὶ τὰ λοιπὸν πνέοντος, ἀποσταλεῖσιν
ἀπεδόθη. Ἔδοξε γάρ, οὕτως ἔθους ἀρχαίου τε καὶ νο-
μίμου ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνέκαθεν Μοναστηρίοις τούτοις
κρατοῦντος, ἐπὶ παρουσίᾳ τριῶν Πατέρων, ἐμοὶ μὲν τὰ
ὀνόματα ἀγνοουμένων, ἡλικία δὲ γεραῶν, καὶ βίου
ὁσιότητι, τῶν ἐν Καρεαῖς ἰδιορρυθμῶς βιούντων, δια-
πρεπόντων τε καὶ τοῖς παῖσιν, ὡς ἐλέγετο, γνωριμωτά-
των, ὡς μηδενὶ μηδόλως ἐξείη, μὴ ὅτι γε τὰ λοιπὸν
ἦδη πνέοντι, καὶ τοῖς ὄροις τοῦ ζῆν πελάσαντι, ἀλλ'
οὐδὲ ὑγιαίνοντι ὅλως, καὶ ψυχὴν, καὶ σῶμα ἐρρωμένῳ,
ἐπὶ μηδένᾳ τὸν τυχόντα μεταδιδάξιν τὸ κελλίον, ὃ
ἔχοι, ὅνευ εἰδήσεως τε καὶ δοκιμασίας τῶν τοῦ Μονα-
στηρίου Πατέρων, ὑφ' ὃ ὑπόκειται. Ταῦτα, ἐμοῦ πα-
ρόντος, ἀνηνέχθη, καὶ ἀκριδῶς ἐξητάσθη, καὶ κοινῇ
ἐληφθήθη, μηδενὸς τὸ παράπαν ἀντειπόντος τῶν ἐν τῇ
Συνάξει παρεδρευόντων Πανοσιωτάτων Πατέρων, ὧν
αὐτῆκοός τε καὶ αὐτόπτης γενόμενος, τὴν ζητουμένην
ταύτην παρ' ἐμοῦ μαρτυρίαν, Θεῷ πειθαρχῶν, ὃς ἐστὶν
ἡ Ἀλήθεια, ἐν καθαρῷ τε καὶ ἀπροκριματίστῳ τῷ
συνειδῶτι, πιστῶς τε καὶ ἀφιλοπροσώπως κατατίθημι,
καὶ ἰδίᾳ χειρὶ ὑπογραψόμενος, ἐπισφραγίζω.

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ

Ο ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΓΙΩΝΤΜΟΝ ΟΡΟΣ ΣΧΟΛΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

3. ἐνταῦθα λήγει ἡ προσθία σελὶς τοῦ γράμματος, οὗ πα-
στῶς ἐτήρησα τὴν τε γραφὴν καὶ στίξιν.

ΣΧΕΣΙΣ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ*

Ὁ Κλήμης ἀξίων ὅτι οἱ Ἕλληνες πολλὰ τῶν φιλοσοφημάτων ἤρυσαντο ἐκ τῶν ἀγίων Γραφῶν, προσπαθεῖ νὰ κατοχυρώσῃ τὴν ἀξίωσιν ταύτην ἀποδείκνυν τὴν ἀρχαιότητα τῆς καθ' ἑβραίους φιλοσοφίας. «Ἀναμφηρίστως, λέγει, πάσης σοφίας ἀρχαιοτάτη ἡ καθ' ἑβραίους φιλοσοφία. Εἴρηται μὲν ἀκριβῶς περὶ τούτῳ *Τατιανῶ* ἐν τῷ «Πρὸς τοὺς Ἕλληνας». Εἴρηται *Κασσιανῶ* ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἐξηγητικῶν, ἀπαιτεῖ δ' ὅμως τὸ ὑπόμνημα καὶ ἡμᾶς ἐπιδραμεῖν τὰ κατὰ τόπον εἰρημένα» (Στρ. I XX1820). Καὶ οὕτως ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς μεταγράφων σχεδὸν τὰ ἐκ χρονολογικῶν καταλόγων ἑλλήνων συγγραφέων δανειζόμενα ὑπὸ τῶν μνημονευθέντων ἀνωτέρω συγγραφέων ἀποδείκνυσιν ὅτι ὁ τῶν ἑβραίων νομοθέτης Μωϋσῆς εἶνε πρεσβύτερος οὐ μόνον τῶν ἀρχαιοτάτων ἑλλήνων σοφῶν τε καὶ ποιητῶν ἀλλὰ καὶ τοῦ πλείστου τῶν Θεῶν (1853)¹.

Ὁ Μωϋσῆς γεννηθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ, ἐνήλιξ γενόμενος, ἐδιδάχθη ὑπὸ διαπρεπῶν Αἰγυπτίων τὴν ἀριθμητικὴν, τὴν γεωμετρίαν, τὴν ρυθμικὴν, τὴν ἀρμονικὴν, τὴν ἱατρικὴν, τὴν μουσικὴν, τὴν ἀστρονομίαν, τὴν γραμματικὴν, καὶ προσέτι τὴν διὰ συμβόλων φιλοσοφίαν, ἣν ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς γράμμασι ἐπιδείκνυνται τὴν δὲ ἄλλην ἐγκύκλιον παιδείαν Ἕλληνες ἐδίδασκον τὸ παιδίον, ἧ φησὶ Φίλων ἐν τῷ τοῦ Μωϋσέως βίῳ (Στρ. I XXIII 900)². Ὅθεν ὁ Μωϋσῆς, κατὰ τὸν ἱερὸν Κλήμεν-

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 63—65.

1. Θεῶν ἄρα τῶν πλείστων παρ' Ἑλλήσιν οὐ μόνον τῶν λεγομένων σοφῶν τε καὶ ποιητῶν ὁ Μωϋσῆς ἡμῶν ἀποδείκεται πρεσβύτερος. (1853).

2. Πάντα ταῦτα τὰ περὶ τοῦ βίου τοῦ Μωϋσέως λεγόμενα ὁ Κλήμης κατὰ λέξιν παραλαμβάνει ἐκ τοῦ Φίλωνος (βίος Μωϋσέως 604—606. 607 ε 611—612. 617—624). Ὁ Φίλων λέγει ὅτι τὰ περὶ τὸν βίον τοῦ Μωϋσέως ἔγραψε συνυφαίνων «τὰ λεγόμενα τοῖς ἀναγινωσκομένοις» ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν πρεσβυτέρων βίβλοις, ἐξ ὧν ἔμαθεν ὅτι αὐτὴν ἄλλην ἐγκύκλιον παιδείαν Ἕλληνες ἐδίδασκον τῷ Μωϋσῇ. Ὁ εὐπιστος Κλήμης τὰ ὑπὸ τοῦ πονηροῦ ἰουδαίου λεχθέντα ὅπως ἐξάρη ἐπὶ μᾶλλον τὴν σοφίαν, τὴν πολυμαθειαν τοῦ Μωϋσέως, μεταγράφει ἀκρίτως ἐπιλαθόμενος ὅτι αὐτὸς προηγουμένως τὰ περὶ τῆς ἡλικίας τοῦ Μωϋσέως ἀκριβολογούμενος εἶπεν ὅτι αὐτὸς Προμηθεὺς ἐβδόμῃ γενεᾷ μετὰ Μωϋσέα ἐγένετο, ὥστε καὶ πρὸ τῆς καθ' Ἑλλήνας ἀνθρωπογονίας ὁ Μωϋσῆς ἡμαχέναι φαίνεται. Ἀλλ' ἐὰν ταῦτα οὕτως ἔχωσι, τότε πως

τα, ὡς ὁ σοφὸς τῶν στωϊκῶν καὶ ὁ κορυφαῖος τοῦ Πλάτωνος, εἶνε «σοφὸς βασιλεὺς νομοθέτης, στρατηγός, δίκαιος, ὅσιος, θεοφιλής» (1896 916) ἢ «προφητικός, νομοθετικός, τακτικός, στρατηγικός, πολιτικός, φιλόσοφος» (IXXIV 906. πρβ. Φιλ. περὶ μέθης 253 A—E.). «Ταῦτα δὲ σύμπαντα καὶ τὸ πῶς δεῖ χρῆσθαι τούτων ἐκάστω παρὰ Μωϋσέως λαβόντες Ἕλληνες ὠφέληνται» (908). Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἢ ἐν τῷ Τιμάῳ κοσμογονία τοῦ Πλάτωνος εἶνε συντεταγμένη κατ' ἀπομίμησιν τῆς κοσμογονίας τοῦ Μωϋσέως, ἢ Πολιτεία οἱ Νόμοι καὶ ἡ Ἐπινομίς κατ' ἀπομίμησιν τῶν τε Νόμων καὶ τοῦ Δευτερονομίου. (I XXV 905). Τὸ δὲ πάντων παραδοξότατον, Μιλτιάδης ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγός, ὁ ἐν Μαραθῶνι κατατροπώσας τοὺς Πέρσας καὶ Θρασύβουλος, ὁ τοὺς ἐκπεσόντας ἀπὸ τῆς Φυλῆς εἰς τὰς Ἀθήνας καταγαγὼν καὶ ἀπαλλάξας τὴν ὑπόδουλον τῶν Ἀθηναίων πόλιν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τῶν τριάκοντα τυράννων, ἐμιμήθησαν τὰ στρατηγικὰ κινήματα τοῦ Μωϋσέως. Ὡς ὁ Μωϋσῆς δηλονότι νύκτωρ δι' ἀδράτων ἀρέων ὠδήγησεν ἀσφαλῶς κατὰ τὴν ἑξοδὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου τὸν ἐκλεκτὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, οὕτω καὶ οἱ Ἕλληνες οὗτοι στρατηγοί, παρευόμενοι δι' ἀτρίβων ὁδῶν ἐν νυκτὶ δυσχειμερίῳ καὶ ἀτελήνῳ, κατέλαβον ἀπαρασκεύους τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐπέτυχον τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ (I XXIV 908—909). «Προφανεῖς δὲ καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἀρεταί, αἱ παρὰ τῷ Μωϋσῇ ἀναγεγραμμέναι, ἀρχὴν ἑλλήσι πάντως τοῦ ἠθικοῦ τύπου παρασχόμεναι ἀνδρείαν λέγω καὶ σωφροσύνην, καὶ φρόνησιν καὶ δικαιοσύνην, καρτερίαν τε καὶ ὑπομονὴν καὶ τὴν σεμνότητα καὶ ἐγκράτειαν, τὴν τε ἐπὶ τούτοις εὐτέθειαν» (1016). Πλὴν τούτων, οἱ Ἕλληνες ἀπομιμοῦνται «τὰ ἄνωθεν ἐκ θείας προνοίας διὰ τῶν ἀγίων βεβιωκότων εἰς ἡμετέραν ἐπιστροφὴν παραδόξως ἐνεργούμενα ἑλληνικὴν μυθολογίαν τερατευόμενοι (VI III 244) καὶ κατὰ μίμησιν τῆς κατὰ Μωσέα προφητείας λογίζονται πολλοὺς τῶν ἑαυτῶν συγγραφέων θεοπνεύστους». Καὶ αὐτοί, λέγει, ἐκ τῶν παρὰ σφίσι τιμῶσι Μωϋσῇ τὸν τε Μίνω παρὰ Διὸς δι' ἐννάτου ἔτους λαμβάνειν τοὺς νόμους ἱστοροῦσι φοιτῶντα εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον τὸν τε αὖ Λυκοῦργον τὰ νομοθετικὰ εἰς Δελφοὺς πρὸς Ἀπόλλωνα συνεχῶς ἀπιόντα παιδεύεσθαι γράφουσι Πλάτων τε καὶ Ἀριστοτέλης.

τινὲς τῶν ἑλλήνων ἐδίδασκον τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν, μὴ ὄντος ἔτι γένους ἑλληνικοῦ, ἐπομένως καὶ τῆς ἐγκυκλίου παιδείας αὐτοῦ; (πρβ. Α. Ἑρμῆς ἔτ 1866. σελ. 168).

Ἐφορος, Χαμαιλέων τε ὁ Ἡρακλεώτης ἐν τῷ περὶ μέθης καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ Λοκρῶν πολιτείᾳ, Ζάλευκον τὸν Λοκρὸν παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς τοὺς νόμους λαμβάνοντα ἀπομνημονεύουσιν. Οἱ δὲ τὸ ἀξιόπιστον τῆς παρ' ἑλληνσι νομοθεσίας ὡς οἶόν τε αὐτοῖς ἐπαίροντες εἰς τὸ θεῖον κατ' εἰκόνα τῆς κατὰ Μωϋσέα προφητείας, ἀγνώμονες — οὐκ αὐτόθεν ὁμολογοῦντες τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ἀρχέτυπον τῶν παρὰ σφίσιν ἱστορουμένων (I XXVI 918).

Ὅτι τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος δὲν εἶνε πολὺ ἀρχαῖον καὶ πολλὰς τῶν φιλοσοφικῶν ἀληθειῶν παρέλαβε παρ' ἄλλων βαρβάρων ἔθνων, ἀποδείκνυται προσέτι, πρῶτον, ἐκ τῶν λόγων τοῦ αἰγυπτίου ἱερέως, ὅστις ἐν τῷ Τιμαίῳ τοῦ Πλάτωνος λέγει τάδε: «Ἑλληνες ὑμεῖς αἰεὶ παῖδες ἐστέ, οὐδ' ἦντινασθ' ἐν ταῖς ψυχαῖς ἔχοντες δι' ἀρχαίαν ἀκοὴν παλαιὰν δόξαν. Γέρων δ' ἐλλήνων οὐκ ἔστιν οὐδεὶς. (I XX IX 925). δεύτερον, ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Πλάτωνος, ὅστις «ὡς σεμνύνων αἰεὶ τοὺς βαρβάρους εὐρίσκειται μεμνημένους, αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Πυθαγόρου, τὰ πλεῖστα καὶ τὰ γενναιότατα τῶν δογμάτων ἐν βαρβάρους μαθόντων» (I XV 770). τρίτον, ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν δογμάτων τῶν δύο τούτων φιλοσόφων μετὰ τοῦ περιεχομένου τῆς ἁγίας Γραφῆς εὐχερῶς συνάγεται ὅτι οὗτοι «μάλιστα τῶν ἄλλων φιλοσόφων τῷ νομοθέτῃ ὁμίλησαν» (V 52).

Κατὰ Κλήμεντα, καὶ οἱ πλείονες τῶν ἐλλήνων φιλοσόφων ἐκ βαρβάρων κατήγοντο ἢ ἐν βαρβάρους ἐπαιδεύθησαν. Ὁ Ὀρφεύς, ὁ Ὀμηρος, ὁ Θυλῆς, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ἀνάχαρσις καὶ ὁ Ἀντισθένης ἦσαν βάρβαροι τὸ γένος· ὁ δὲ Πλάτων, ὁ Πυθαγόρας, ὁ Σόλων, ὁ Εὐδόξος, ὁ Δημόκριτος, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Ἡράκλειτος καὶ χεῖρων ὁ τῶν Ἡρακλέους διδάσκαλος ἐν βαρβάρους ἐπαιδεύθησαν (I XV 768—777). Συμπεραίνων δὲ ἐκ τῶν λεχθέντων καθόλου περὶ σχέσεως τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐλλήνων φιλοσόφων πρὸς τοὺς βαρβάρους λέγει: «Φιλοσοφία πολυωφελὲς τι γρῆμα· πάλαι μὲν ἤκματε παρὰ βαρβάρους κατὰ ἔθνη διαλάμψασα. Ὑστερον δὲ καὶ εἰς Ἑλλήνας κατήλθε. Προέστησαν δὲ αὐτῆς αἰγυπτίων οἱ προφῆται, καὶ Ἀσσυρίων οἱ Χαλδαῖοι καὶ Γαλατῶν οἱ Δρυῖδαι, καὶ Σαμαναῖοι Βάκτρων, καὶ Κελτῶν οἱ φιλοσοφῆσαντες; καὶ Περσῶν οἱ μάγοι. Ἰνδῶν τε οἱ γυμνοσοφισταί, ἄλλοι τε φιλόσοφοι». Ὅλίγα δὲ τινα λέγων περὶ τῶν παρ' Ἰνδοῖς αἰρέσεων καὶ τῶν παρὰ γερμανοῖς ἱερῶν καλουμένων

γυναικῶν ἐπάγει: Τούτων ἀπάντων πρεσβύτατον μακρῶ τὸ Ἰουδαίων γένος· τὴν παρ' αὐτοῖς φιλοσοφίαν ἔγγραφτον γενομένην, προκατάρξαι τῆς παρ' Ἑλληνσι φιλοσοφίας, διὰ πολλῶν ὁ πυθαγόρειος ὑποδείκνυσι Φίλων (I 780). Πλὴν τῆς μαρτυρίας τοῦ Φίλωνος ὁ Κλήμης ἐπικαλεῖται καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ περιπατητικοῦ φιλοσόφου Ἀριστοβούλου, τοῦ Μεγασθένους καὶ ἄλλων ὁμολογούντων περὶ τῆς συμφωνίας τῶν παρ' ἑλληνσι γραφέντων πρὸς τὰ παρ' ἄλλοις προγενεστέροις ἔθνεσιν ἀπαντώμενα (Βραχυμᾶτιν, Ἰουδαίους, Φρυγί) (778—781). Ἄρα οἱ παρ' ἑλληνσι φιλόσοφοι «ταῦτα ἂν εἶεν κλέπται καὶ ληστὰι» ὡς «πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας παρὰ τῶν ἐβραϊκῶν προφητῶν μέρη τῆς ἀληθείας οὐ κατ' ἐπίγνωσιν λαβόντες, ἀλλ' ὡς ἰδία σφετερισάμενοι δόγματα· καὶ τὰ μὲν παραχαράξαντες, τὰ δὲ ὑπὸ περιεργείας ἀμαθῶς σοφισάμενοι, τὰ δὲ καὶ ἐξευρόντες» (I XVI 801). Διὰ μακρῶν δὲ πραγματεύεται τὸ ζήτημα τοῦτο ὁ Κλήμης ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ (κεφ. XIV), ἐνθα παραβάλλων διάφορα χωρία τῶν ἐλλήνων συγγραφέων, πεζῶν τε καὶ ποιητῶν, πρὸς τὰ τῆς ἁγίας Γραφῆς, συνάγει ἐκ τῆς φαινομενικῆς ὁμοιότητος αὐτῶν κατ' ἐννοίαν, ὅτι οἱ ἕλληνες παρέλαβον ταῦτα ἐξ ἐκείνης (V 215). Πλὴν τούτου, οἱ ἕλληνες εἶνε κλέπται ἅτε κλέπτοντες καὶ ἀλλήλους, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῆς μαρτυρίας πολλῶν, ὁμολογούντων ὅτι τὰ κυριώτατα τῶν δογμάτων παρὰ Σωκράτους παρέλαβον, καὶ ἐκ τῆς καταπληκτικῆς ὁμοιότητος χωρίων ποιητῶν καὶ φιλοσόφων ἀντιπαραβαλλομένων πρὸς χωρίων ἄλλων προγενεστέρων ἐλλήνων συγγραφέων (VI II 212).

«Οὐ μόνον δὲ τῆς φιλοσοφίας ἀλλὰ καὶ πάσης σχεδὸν τέχνης εὐρεταὶ βάρβαροι», τῆς ἀστρολογίας δηλονότι, τῆς κατασκευῆς λύχνων, τῆς γεωμετρίας, τῆς διαίρεσεως τοῦ ἔτους εἰς μῆνας, τῆς ἰατρικῆς, τῆς θυτικῆς, τῆς οἰωνιστικῆς, καὶ τῆς δι' ὀνείρων μαντικῆς, τῆς σάλπιγγος καὶ τοῦ αὐλοῦ καὶ πάσης καθόλου τῆς ὀργανικῆς τε καὶ ἀνοργάνου μουσικῆς, τῶν γραμμάτων, τῶν μετάλλων καὶ τῆς τέχνης τοῦ ἐκμεταλλεύεσθαι καὶ ἐπεξεργάζεσθαι αὐτὰ, τῆς ὀπλοποιίας, τῆς ναυπηγίας, τῆς καλλωπιστικῆς καὶ πολλῶν ἄλλων βιωτικῶν τεχνῶν. Ἐκ τούτων λοιπὸν τῶν βαρβάρων (Αἰγυπτίων, Χαλδαίων, Φρυγῶν, Φοινίκων, Ἰσαύρων, Ἀράβων, Ἰουδαίων, Θρακῶν, Ἰλλυριῶν, Ἀσσυρίων, Καρχηδονίων καὶ ἄλλων) οἱ ἕλληνες ὠφεληθέντες τὰ ἐπιτηδεύματα ἀνέπτυξαν καὶ ἐτελειοποίησαν ταῦτα.

Διὰ τοιούτων ἐπιχειρημάτων ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς προσπαθεῖ νὰ στηρίξη τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ, ὅτι ἡ ἐλληνικὴ φιλοσοφία ὑπεξαίρει τὸ περιεχόμενον αὐτῆς κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἀγίας Γραφῆς. Καίτοι οὐδεὶς μετὰ λόγου δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐπὶ τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος ἐπίδρασιν τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Αἰγυπτίων, ἐν πολλοῖς κλάδοις τοῦ κοινωνικοῦ βίου, τὸ ἀξιοῦν ὅμως, ὅτι ἡ ἐλληνικὴ φιλοσοφία προῆλθε τέλειον ἐξ ἐπιδράσεως ἀνατολικῆς καὶ τῶν ἑβραϊκῶν Γραφῶν, τυγχάνει ὅλως ἀσύστατον· σφόδρα δὲ ἐπολεμήθη ἡ ἀξίωσις αὕτη τινῶν ὑπὸ τοῦ πλείστου τῶν συγγραφέων τῶν διαπραγματευσαμένων τὸ περὶ γενέσεως τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας ζήτημα. Διότι οὐ μόνον δὲν ὑπάρχουσι μαρτυρίαι ἀποδεικνύουσαι ὄντως, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐγίνωσκον τὰ βιβλία τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ καὶ ἡ προσαγομένη ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος ὁμολογία ὤφειεν τοῦ Πλάτωνος, ὅτι αὐτὸς τε καὶ ὁ Πυθαγόρας ἐπωφελήθησαν τῶν βιβλίων ἐν τοῖς κυριωτάτοις σημείοις τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, εἶνε φεῦδος, πιθανῶς ἀκούσιον, προσελθὼν ἐξ ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως τῶν μνημονευομένων πλατωνικῶν χωρίων, ὡς θὰ δείξωμεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ³. Αἱ δὲ μαρτυρίαι τοῦ Φίλωνος καὶ Ἀριστοβούλου, ὅς ἐπικαλεῖται ὁ Κλήμης πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἀξιώσεως αὐτοῦ, οὐδεμίαν κέκτηνται σημασίαν. Διότι οἱ συγγραφεῖς οὗτοι, Ἑβραῖοι ὄντες, εἶχον ἄμεσον συμφέρον νὰ παραστήσωσι τὴν ἐλληνικὴν σοφίαν ἐξηρητημένην ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν φιλολογίας, καὶ προσδώσωσιν οὕτω μεῖζον κύρος εἰς τὰ ἱερὰ τοῦ ἔθνους αὐτῶν βιβλία. Ὅθεν εἰς μυρίας μυθοπλαστίας καταφεύγουσιν ἢ ἀληθὲς φανῇ ὁ ὑπὸ τινος μὲν αὐτῶν ἴσως σκευωρηθεὶς ἄλλ' εἰς τὸν Πύθιον Ἀπόλλωνα ἀποδιδόμενος χρησμός.

Μοῦνοι Χαλδαῖοι σφίν λάρχον ἡδ' ἄρ' Ἑβραῖοι

(ἐν Ἰουστίνου Παραίν.). Ἀλλὰ διατὶ ὁ Κλήμης μετὰ τοιαύτης προθυμίας ἀποδέχεται τοὺς ἐξ ὠρισμένης τάσεως ἀναπτυχθέντας μύθους τούτους τῶν Ἰουδαϊοαλεξανδρινῶν φιλοσόφων, καὶ πάσῃ δυνάμει ἀγωνίζεται νὰ κατοχυρώσῃ αὐτοὺς διὰ πληθὺς μαρτυριῶν προσαγομένων ἐκ τῆς ἐλληνικῆς φιλολογίας καὶ παραβαλλομένων πρὸς διάφορα χωρία τῆς ἀγίας Γραφῆς; Μὴ ἄρά γε ἐμπνέεται ὑπὸ τῆς ἰδέας τοῦ νὰ ὑποβιβάσῃ τὴν ἀξίαν τῆς ἐλλη-

3. ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν σχέσεων τοῦ Κλήμεντος πρὸς τὸν Πλάτωνα καὶ τὴν φιλοσοφίαν αὐτοῦ.

νικῆς φιλοσοφίας; Τοῦτο δὲν φαίνεται πιθανόν ὡς μὴ συμφωνοῦν πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος ἐπιδιωκόμενον σκοπὸν τοῦ συμβιβάζει τὸν χριστιανισμόν μετὰ τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας. Ἐτερόν τι λοιπὸν ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς ἐπιδιώκει διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τοιαύτης γνώμης μειούσης τὴν πρωτοτυπίαν τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας· καὶ τοῦτο, κατ' ἐμὲ, φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ ἀνύψωσις μᾶλλον τοῦ κύρους τῆς σοφίας τῶν ἐλλήνων πρὸ τῶν ὁμμάτων τῶν μὴ φίλα φρονούντων αὐτῇ χριστιανῶν, ἢ δικαιολογία καὶ καθιέρωσις τῆς ἐλευθέρου καὶ ἐν ἴσῃ μοίρᾳ χρήσεως ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως τῶν θύραθεν σοφῶν καὶ τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς πρὸς κύρωσιν διδασκαλίας τινός, εἴτε δογματικῆς, εἴτε ἠθικῆς. Ἐάν τις τῶν ἀποστρεφόμενων τὴν φιλοσοφίαν ὡς διαβολικὴν ἐπινόησιν κατεδίκαζε τὴν χρησιν τῶν σοφῶν αὐτῆς διδασκαλῶν ὡς ἐναντίαν τῇ γραφικῇ διδασκαλίᾳ καὶ βλαβεράν, ὁ Κλήμης εὐλόγως ἠδύνατο νὰ ἀντιπροβάλλῃ αὐτῷ ὅτι ἡ φιλοσοφία, ἅτε λαβοῦσα τὸ ἐμπόρευμα ἀπὸ τῆς ἀγίας Γραφῆς, τυγχάνει μέχρι τινός βαθμοῦ θυγάτηρ τῆς θείας ἀποκαλύψεως. Εἰς τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἐπιχειρήματος τούτου κατὰ τῶν ἀντιπάλων ἀποβλέπων ὁ Κλήμης πολλάκις ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ ἐπιστρέφει εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, καὶ διὰ πολυαρίθμων μαρτυριῶν, τρανῶς μαρτυρουσῶν τὴν μεγάλην τῶν Γραφῶν γνῶσιν καὶ τὴν ἐξοχὴν αὐτοῦ ἐλληνομάθειαν, προσπαθεῖ νὰ καταδείξῃ τὴν συμφωνίαν τὴν ὑφισταμένην μεταξὺ φιλοσοφίας καὶ θείας ἀποκαλύψεως καὶ τὴν ἐξάρτησιν ἅμα τῆς πρώτης ἀπὸ τῆς δευτέρας. Ἐάν ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς δὲν προέβαινεν εἰς τὴν ὑποστήριξιν καὶ ἀπόδειξιν τούτων, ἡ θέσις αὐτοῦ ἀπέναντι τῶν πιστῶν καθίστατο δυσχερὴς, καὶ τὸ ἐγειρόμενον ἄνευ στερεῶν βάσεων οἰκοδόμημα θὰ κατέρρεεν ἄφ' ἑαυτοῦ. Ὅθεν ὁ Κλήμης, τὸ μὲν ἐξ ἐπιδράσεως τῆς Ἰουδαίᾳ-ἀλεξανδρινῆς φιλοσοφίας, τὸ δὲ καὶ πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐπιδιωκομένης προσεγγίσεως τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας πρὸς τὰς θεοπνεύστους Γραφάς, ἀναγκάζεται νὰ ὑποβάλλῃ τὸ πρῶτον εἰς τοιαύτην ἐξάρτησιν ἀπὸ τοῦ δευτέρου, οἷαν πνεῦμα μόνον διεστραμμένον ὑπὸ τῆς ἀλληγορικῆς μεθόδου, ὡς ἦτο τὸ πνεῦμα τοῦ Κλήμεντος, ἠδύνατο νὰ διδῇ.

Ἐκ τῆς καθολικῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν εἰρημένων περὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ τρόπου τῆς εὐρέσεως τῆς ἀληθείας, συνάγεται ὅτι ὁ Κλήμης κατ' οὐδένα τρόπον ἀποδέχεται τὴν γνώμην τῶν λεγόντων ὅτι ἡ φιλοσοφία πηγάζει ἀρχι-

κῶς ἐκ τοῦ διαβόλου. Ἀνάγων δὲ τὴν ἀρχὴν αὐ-
τῆς εἰς τὸν Θεόν, ὡς τὴν μόνην πηγὴν τῆς ἀλη-
θείας, διατείνεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκει τὴν ἀ-
λήθειαν διὰ τοῦ ἰδίου λογισμοῦ ἀνερευνῶν καὶ πε-
ριεργαζόμενος τὴν φύσιν ἢ διακρίνων αὐτὴν ἐν
ταῖς θεοπνεύτοις Γραφαῖς. Ἀλλ' ὡς τὸ λογικόν
τοῦ ἀνθρώπου εἶνε θεῖον δῶρον, ἅτε παρεχόμενον,
ἀναπτυσσόμενον καὶ τελειούμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἀγώνων αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἡ
μελέτη τῆς φύσεως, ἐν ᾗ ἀποκαλύπτεται ὁ Θεός, καὶ
ἡ συντυχία τῶν θεοπνεύτων Γραφῶν, τῶν περιε-
χουσῶν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, οἱ ὅροι δηλονότι τῆς
εὐρέσεως τῆς ἀληθείας (ἐξ ὧν ὁ πρῶτος τυγχάνει
ἀπαρχίτητος) περιλαμβάνεται ἐν τῇ καθολικῇ τῆς
Θείας Προνοίας σχεδῶν. Ἀρχὴ ὁ μὲν Θεός εἶνε ἡ
ἀρχικὴ πηγὴ καὶ ὁρτὴ τῆς φιλοσοφίας (Στρ. I V.
717, VI 280—281, Φιλ. I Ἀλλ. Νόμων 48—49
II Ἀλλ. N. 66E, 97A Περ. Γεωργ. 212E), πάντα
δὲ τὰ ἄλλα (λογικόν, φύσις, Γραφή) εἶνε τὰ μέσα,
δι' ὧν ὁρᾶται τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀλήθεια ὑπὸ τῆς
πολυτρόπως ἐνεργούσης Θείας Προνοίας.

(ἔπεται συνέχεια)

Θεόδωρος Εὐστρατιάδης

ΤΟ ΚΥΡΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΛΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ*

Ἀλλ' ἡ Ἀγγλικὴ λειτουργία ἐξ ἀποστροφῆς
πρὸς τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ὡς ἀνανέωσιν καὶ
ἐπανάληψιν τῆς σταυρικῆς θυσίας ἀπέφυγεν
ἐπιμελῶς πᾶσαν ἐκφράσιν ὑπαινισσομένην ἢ
ἄγουσαν εἰς τὴν τοιαύτην θεωρίαν, ἐν συνόλῳ
δὲ οὕσα «συμπύκνωμα γραφικῶν περικοπῶν, ἁ-
σμάτων, εὐχῶν ἄνευ ψυχολογικῆς τινοῦ προό-
δου»¹, ἐμφαίνει πολλαχοῦ τὴν καλβινικὴν αὐ-
τῆς ἀνάχρωσιν. Ἀντὶ τῆς λειτουργίας τῷ ὄντι
ἔχουσιν οἱ Ἀγγλοὶ «ἀκολουθίαν τῆς κοινωνίας».
Οὐ μόνον δὲ ἡ θεία κοινωνία τελεῖται μόνον
τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων καὶ κατὰ τινὰς
κυριακὰς διὰ τοὺς κοινωνήσοντας, ἀλλὰ καὶ
πρὸ τῆς ἐνάργεως αὐτῆς οἱ χριστιανοὶ ἀπέρχον-
ται, ἀπομένουσι δὲ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς
μεταλήψεως μόνον οἱ μέλλοντες κοινωνῆσαι.
Ἡ πρὸ τῆς κοινωνίας ἀπόλυσις αὕτη δεικνύει
περιφανῶς, ὅτι ἡ εὐχαριστία δὲν ἱερουργεῖται ὡς

θυσία ὑπὲρ πάντων, ἀλλὰ μόνον ὡς μυστήριον
διὰ τοὺς κοινωνήσοντας κατὰ τρόπον καὶ ἔν-
νοιαν καλβινικὴν, τοῦθ' ὅπερ ἄλλως ἐμφαίνουσι
καὶ οἱ ἀγγλικοὶ ναοὶ, καὶ ὁ ὅλος χαρακτὴρ καὶ ἡ
παράστασις τῆς ἀγγλικῆς λειτουργίας, οὐδεμίαν
ἔννοιαν ἢ ἐντύπωσιν θυσίας ἢ προσφορᾶς δυνα-
μένης νὰ ἐμποιήσῃ τοῖς παρισταμένοις. Ἀλλ' εἰ
καὶ ἡ ἰδέα τῆς λειτουργίας καθόλου ἐξέλιπε
παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς, οὐδὲν ἥττον ἡ Ἀγγλικὴ λει-
τουργία διαστέλλεται τῆς προτεσταντικῆς ἀκο-
λουθίας τῆς μεταλήψεως, καὶ ἄλλως καὶ ὡς δια-
σώζουσα ἐν τισιν εὐχαῖς πλήρεσιν ἐκφράσεων
ὀρθοδόξων ἐννοιᾶν τινὰ θυσίας παρηλλαγμένης.
Ἡ δὲ Ἀμερικανικὴ λειτουργία ἔχει ἥδη εἰσαγά-
γει καὶ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐν
τινι εὐχῇ ἐν πρώτοις πρὸ τῆς μεταλήψεως εἴ-
ρηται «Δεόμεθά σου ταπεινῶς, πρόσδεξαι εὐμε-
νῶς ours aims and oblations (τὰς ἐλεημοσύνας
καὶ προσφορὰς ἡμῶν) καὶ ours prayers which
we offer (τὰς εὐχὰς ἃς προσφέρομεν)». Μετὰ δὲ
τὴν μετάληψιν ἀναγινώσκεται ἡ ἐξῆς εὐχή· «Κύ-
ριε, Πάτερ ἐπουράνιε, ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ σου
δοῦλοι ὁλοψύχως δεόμεθα τῆς σῆς πατρικῆς
ἀγαθότητος, ὅπως ἐν ἐλέει δεχθῇς τὴν θυσίαν
ἡμῶν ταύτην, **θυσίαν αἰνέσεως καὶ εὐχαρι-
στίας**. Χάρισαι, ταπεινῶς ἱκετεύομέν Σε, ὅπως
διὰ τῆς ἀξίας καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σοῦ Υἱοῦ Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τῆς εἰς τὸ αἷμα αὐτοῦ πί-
στεως, τύχωμεν ἡμεῖς τε καὶ σύμπασα ἡ Ἐκ-
κλησία Σου, ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ
πάντα τὰ ἐκ τοῦ πάθους Αὐτοῦ λοιπὰ εὐεργε-
τήματα· ἔτι δὲ προσφέρομεν καὶ παριστάνομεν
Σοι, Κύριε, ἡμᾶς αὐτοὺς, τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώ-
ματα, εἰς τὸ γενέσθαι Σοι ταῦτα **λογικὴν, ἁγίαν
καὶ ζῶσαν θυσίαν**, ταπεινῶς ἱκετεύοντές Σε, ἵνα
πάντες ἡμεῖς οἱ μεταλαβόντες τῆς ἀγίας ταύτης
κοινωνίας ἐμπλησθῶμεν τῆς χάριτος καὶ τῆς
ἐπουρανίου Σου εὐλογίας. Εἰ δὲ καὶ ἐσμέν ἀνά-
ξιοι, διὰ τὰ παντοδαπὰ ἡμῶν ἁμαρτήματα, προς-
ενεγκεῖν Σοι θυσίαν οἰανδίποτε, ὅμως ἱκετεύο-
μέν Σε δέχου τοῦτο **τὸ ὀφειλόμενον χρέος
καὶ τὴν λατρείαν ἡμῶν ταύτην**, μὴ σταθ-
μίσας τὴν ἀξίαν ἡμῶν, ἀλλὰ συγχωρήσας τὰ
παραπτώματα ἡμῶν, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυ-
ρίου ἡμῶν, δι' οὗ καὶ μεθ' οὗ ἐν τῇ ἐνότητι τοῦ
ἁγίου Πνεύματος εἴη Σοι, Πάτερ παντοκράτορ,
πᾶσα τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν». Ὁμοίως δὲ καὶ ἡ Σκωτικὴ λειτουργία φυ-
λάττει τὸν τοιοῦτον χαρακτῆρα τῆς θυσίας, δι' ὧν

* συνέχεια ἀπὸ σελ. 89—93.

1. Achelis Praktisch. Theolog. II, 219.

λέγει «Κύριε, Πάτερ οὐράνιε, κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἀγαπητοῦ Υἱοῦ σου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ δοῦλοί σου ἐπιτελοῦμεν καὶ ποιοῦμεν ἐνταῦθα πρὸ τῆς θείας Σου μεγαλειότητος μετὰ τῶν ἁγίων τούτων δώρων Σου, ἅτινα νῦν Σοὶ προσφέρουμεν, τὴν ἀνάμνησιν, ἣν διέταξε νὰ ποιῶμεν ὁ Υἱός Σου, μνησθέντες τῶν ἁγίων αὐτοῦ παθῶν τοῦ πολυτιμίου θανάτου τῆς κραταιᾶς αὐτοῦ ἀναστάσεως καὶ τῆς ἐνδόξου ἀναλήψεως».

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἡ ἐν τῇ Ἀγγλικῇ λειτουργίᾳ μνημονευομένη θυσία δὲν εἶνε θυσία τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ προσφορά ἐλεημοσυνῶν, εὐχῶν, σωμάτων, ψυχῶν, ἄρτου καὶ οἴνου ἀπλοῦ, θυσία ἐνὶ λόγῳ αἰνέσεως καὶ εὐχαριστίας, ἣν προσφέρουσι δεόμενοι «Κύριε, οὐράνιε Πάτερ, . . . χάρισαι ἡμῖν ὥστε διὰ τῆς ἀξιωμασίας καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Υἱοῦ Σου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς εἰς τὸ αἷμα αὐτοῦ πίστεως ἡμεῖς τε καὶ πᾶσα ἡ Ἐκκλησία Σου νὰ λάβωμεν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ πάντα τὰ ἄλλα τοῦ πάθους αὐτοῦ εὐεργετήματα». Ἡ τελευταία δ' αὕτη ἱκεσία καὶ ἐν γένει ἡ θεία κοινωνία, καθόσον τελεῖται εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου ἐμφαίνει τὸν ἀναμνηστικὸν χαρακτῆρα τῆς θείας λειτουργίας. Τὸ δ' ἄξιον σημειώσεως ἐνταῦθα εἶνε ἐνθεν μὲν ἡ ταυτότης τῆς λέξεως «**θυσίας**» πρὸς τὴν «**λατρείαν**», ἡ ἐπὶ τοῦ Ρωμ. 12, 1 ἐρειδομένη καὶ ἐν ταῖς ἀρχαίαις λειτουργίαις καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐμφερομένη, ἐνθεν δὲ τὸ ὅτι ἡ θυσία τοῦ σώματος τῶν πιστῶν καλεῖται **ἁγία, λογικὴ, καὶ ζῶσα**, ἀφ' οὗ οἱ πιστοὶ ἔλαβον τὸν Χριστὸν ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἡγιασθησαν ἐν τῇ μυστικῇ μετ' αὐτοῦ ἐνώσει, ὅπερ ἐξαίρει ὁ Lowndes². Ἡ καθόλου ὅμως ἐκδοχὴ τῆς εὐχα-

ριστίας ὡς ἅμα μὲν θυσίας αἰνέσεως καὶ εὐχαριστίας, ἅμα δὲ ἀναμνηστικῆς καὶ μετοχετευούσης τοῖς πιστοῖς τὰ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἀγαθὰ, εἰ καὶ μὴ καθορισθεῖσα αὐθεντικῶς, μαρτυρεῖται πολλαχῶς, ἀνάρητοι δὲ θεολόγοι τῆς Ἀγγλίας ἐπένευσαν εἰς τὴν παράστασιν ταύτην τῆς λειτουργίας³, τινὲς μάλιστα προχωρήσαντες μέχρι τῆς οἰκειώσεως τῆς Ὁρθοδόξου διδασκαλίας καὶ εἰπόντες· «ἡ εὐχαριστία εἶνε κυρίως θυσία ἢ προσφορά, ἐν ἣ ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος προσφέρονται κατὰ **κυρίαν** καὶ γραμματικὴν ἔννοιαν, καὶ ἐπομένως οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς εἶνε κυρίως καὶ κατὰ γράμμα **ἱερεῖς προσφέροντες**»· «τὸ μυστήριον τῆς εὐχαριστίας καθόσον εἶνε ἡ αὐτὴ θυσία τοῦ σταυροῦ . . . εἶνε προσέτι καὶ **ἰδαντικὸν** καὶ ἐπιτευκτικὸν θῦμα, δυνάμει τῆς καθιερώσεως, δι' ἧς **καθίσταται αὐτὴ ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ**»⁴. Καίτοι δὲ αἱ μαρτυρίαι αὗται αἱ ὑπὸ τοῦ Πάλμερ συλλεγεῖσθαι δὲν δύνανται ἀκριβῶς εἰπεῖν νὰ ὑποληφθῶσιν ὡς ἐκφράσεις αὐθεντικῆς τῆς καθόλου Ἀγγλικῆς πίστεως διὰ τὸ φύσει ἐτερογενὲς τῶν στοιχείων, ἐξ ὧν αὕτη ἀπετελέσθη, καὶ τὸν ἀνακόλουθον τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας χαρακτῆρα, ἐν γένει ὅμως αἱ ἀνάρητοι αὗται μαρτυρίαι ἱεραρχῶν καὶ συγγραφέων διαφόρων χρόνων καὶ τάσεων δεικνύουσιν ἱκανῶς ὅτι δὲν ἐξέλιπέ ποτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγγλίας ἡ περὶ τῆς ἀναιμιάτου θυσίας ἔννοια. Πλείονα σημασίαν καὶ βαρύτητα ἐνέχει ἡ περὶ τῆς ἀναιμιάτου θυσίας γνώμη τῶν ἀρχιεπισκόπων τῆς Ἀγγλίας ἀποφαινομένων ἐν τῇ τελευταίᾳ πρὸς τὸν πάπαν ἀπαντήσῃ «Ἀνάμνησιν διηνεκῇ τοῦ τιμίου θανάτου τοῦ Χριστοῦ (ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Παράκλητος ἡμῶν πρὸς τὸν Πατέρα καὶ ἰλασμός περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν) ἐπιτελοῦμεν κατὰ τὴν ἐντολὴν Αὐτοῦ, ἄχρις οὗ ἔλθῃ. Ἐπειδὴ, **πρῶτον**

2. I, 416 ἐξ. Ὁ συγγραφεὺς οὗτος ὁρᾷ τὴν θυσίαν κατὰ τέσσαρας σημασίας. *θυσία* κατ' αὐτὸν σημαίνει 1) τὸ καθιστάμενον ἅγιον διὰ τῆς εἰς Θεὸν προσφορᾶς αὐτοῦ, 2) ὑψίστην πράξιν συσσωματωμένης (corporate) τῇ Θεῷ λατρείας, 3) τὴν τελετουργικὴν προσφορὰν ἄρτου, οἴνου, καρπῶν καὶ τῶν τοιούτων, μεταλαμβανομένων εἴτα ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ τῶν παρόντων, 4) τὴν τελετουργικὴν σφαγὴν καὶ προσφορὰν ζώντος θύματος συνόλου ἄνευ μεταλήψεως τῶν παρόντων ὡς ἐν τῇ ὀλοκαυτώματι, καὶ 5) τὴν τελετουργικὴν σφαγὴν καὶ προσφορὰν ζώντος θύματος μετὰ μεταλήψεως. Ἐκ τῶν σημασιῶν δὲ τούτων μόνον τὰς τρεῖς πρώτας ἐκδέχεται ὡς δυναμένας νὰ ἰσχύωσιν ἐν τῇ εὐχαριστίᾳ, ὑπὸ δὲ τὰς δύο τελευταίας ὑπάγει τὰς θυσίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καὶ κατ' ἐξοχὴν ὑπὸ τὴν τρίτην τὸν πασχάλιον ἄμνον. Ἐλέγχει δὲ τοὺς Δυτικούς ὡς ἐν

τῇ πράξει τείνοντας νὰ ἀποδεχθῶσι τὴν θυσίαν τῆς εὐχαριστίας ὡς θυσίαν ζώντος θύματος παρὰ τὰ ἐν Τριδέντῳ περὶ ἀναμνηστικῆς θυσίας θεσπισθέντα, καὶ λοιπὸν ὡς ἐπαναλήψιν τῆς θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ (I, 388 ἐξ.). Περὶ δὲ τῶν Ὁρθόδοξων λειτουργιῶν, λέγει, ὅτι συνάδουσιν αὗται παντάπασιν μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς· πλὴν δὲ τοῦ σιγησάτω πᾶσα σὰρξ . . . » τοῦ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ Ἰακώβου φερομένου καὶ δὴ τῶν λέξεων «*ἐρχεται σφαιρισθῆναι*», πᾶς Ἀγγλος ἱερεὺς δύναται ἐξ Ἰησοῦ νὰ μεταχειρισθῇ τὰς ἐννοίας καὶ φράσεις τῶν Ἀνατολικῶν λειτουργιῶν (I, 397 ἐξ.).

3. Ὁρα τὰς μαρτυρίας παρὰ Palmer Ἀρμονία τῆς ἀγγλικῆς καὶ Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας σελ. 152—172.

4. παρὰ Palmer Ἀρμονία σελ. 163 καὶ 169.

μὲν θυσίαν αἰνέσεως καὶ εὐχαριστίας προσ-
φέρομεν· ἔπειτα δὲ τὴν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ
θυσίαν τῷ Πατρὶ προτίθεμεν καὶ παρον-
διάζομεν, καὶ οἱ αὐτῆς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν
καὶ πάντα τὰ ἐκ τοῦ κυριακοῦ πάθους λοι-
πὰ εὐεργετήματα ὑπὲρ ἀπάσης τῆς καθό-
λου Ἐκκλησίας ἱκετεύομεν· ἐν τέλει δὲ
τὴν θυσίαν ἡμῶν αὐτῶν τῷ τῶν ὅλων
Κτίστῃ προσφέρομεν, ὃ δὴ καὶ ἐσημάνα-
μεν ἤδη διὰ τῆς προσφορᾶς τῶν ἰδίων αὐ-
τοῦ κτισμάτων. Τὸ δὲ σύνολον τῆς πράξεως
ταύτης, ἐν ἧ μετὰ τοῦ ἱερέως καὶ ὁ λαὸς ἐξ
ἀνάγκης μετέχει κατὰ τὸ οἰκεῖον μέρος, θυσίαν
εὐχαριστικὴν ὀνομάζομεν κατὰ συνήθειαν . . .
ἐν γένει ὅμως φρονοῦμεν ὅτι **δεῖ ἀποφεύγειν
μᾶλλον ἢ προάγειν ὁρισμούς περιεργούς
περὶ τοῦ τρόπου τῆς θυσίας καὶ περὶ τοῦ
λόγου, καθ' ὃν συνεχονται ἡ τοῦ αἰωνίου
ἱερέως θυσία καὶ ἡ τῆς Ἐκκλησίας θυ-
σία, ὅτινες βεβαίως κατὰ τινὰ τρόπον θυ-
σία μία εἰσίν**⁵.

Οὕτω πῶς πρέπει νὰ κριθῇ ἐν γένει καὶ τὸ
συμπέρασμα τῶν ὑπερμάχων τῶν ἀγγλικῶν χει-
ροτονιῶν, ἀξιούντων ὅτι ἡ ἐννοια τῆς θυσίας ὡς
ἀναμνήσεως τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου περιλαμ-
βάνεται ἐν τῇ «οἰκονομίᾳ τῶν μυστηρίων», ὡς
ἄλλως δεικνύουσι καὶ οἱ τίτλοι **ἱερεῖς καὶ ἀρ-
χιερεῖς**. Ὅτι βεβαίως κατ' ἀρχὴν ἐν τῷ γενι-
κωτάτῳ ὅρῳ «οἰκονομία τῶν μυστηρίων» δύ-
νεται νὰ περιληφθῇ ἡ θυσία εἴτε κατ' Ὁρθόδο-
ξους κυρίως ὡς **ἱλαστικὴ**, εἴτε κατὰ τοὺς Ἀγ-
γλους κυρίως ὡς **ἀναμνηστικὴ**, τοῦτο καὶ οἰ-
κοθεν ὃν φανερόν μαρτυρεῖ ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλη-
σία, ἥς τὸ χειροτονικὸν οὐδεμίαν, ὡς εἶπομεν,
μνησίαν ποιεῖται περὶ τῆς ἱλαστικῆς ταύτης θυ-
σίας, μνημονεύον μόνον τὸν βαθμὸν, εἰς ὃν τις
προχειρίζεται (ἡ τοῦ διακόνου λειτουργία, ὃ τοῦ
πρεσβυτέρου βαθμὸς, ἡ ἀρχιερατικὴ ἀξία), καὶ ἐκ
τῶν ἱερατικῶν καθηκόντων τὸ κήρυγμα τοῦ
θείου λόγου, τὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀνακαί-
νισιν, τὸ προσφέρειν **δῶρα καὶ θυσίας πνευ-
ματικάς**, τὸ ἀναφέρειν τὸν ἀρχιερέα θυσίαν καὶ
προσφορὰν ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ τὸ κατὰ
μίμησιν Χριστοῦ ποιμαίνειν τὸν λαόν. Ἄν ὅμως
καὶ οἱ συντάκται τῶν Ἀγγλικῶν χειροτονιῶν τι-
θέμενοι τὴν ἱερατικὴν ἐξουσίαν ὡς «οἰκονο-
μίαν τῶν μυστηρίων» ἐνόουν νὰ συμπεριλάβ-

ῶσιν ὑπὸ τὸν γενικὸν τοῦτον ὅρον καὶ τὴν ἀνα-
μνηστικὴν θυσίαν, τὴν ἄλλως δυναμένην νὰ
συμπεριληφθῇ, δὲν δυνάμεθα μετὰ θετικότητος
νὰ εἰπώμεν. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ τίτλοι **ἱερεῖς καὶ
ἀρχιερεῖς** δὲν συμβάλλονται πολὺ εἰς τὴν ὑπὲρ
τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν συνηγορίαν. Τούναν-
τίον μάλιστα ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ ἐνιστάμενος,
ὅτι οἱ Ἀγγλοι μεταφράζοντες πάντοτε σχεδὸν τὸ
πρεσβύτερος διὰ τοῦ *elder* (*ancien*) καὶ τὸ
ἐπίσκοπος διὰ τοῦ *overseer* (*surintendant*)
δύνανται εὐκόλως νὰ δώσωσι λαβὴν κατὰ τῶν
ἀγγλικῶν χειροτονιῶν μᾶλλον ἢ ὑπὲρ αὐτῶν.
Ἄλλ' ὡς παρατηρεῖ ὁ Friedrich, τὸ κύριον καὶ
οὐσιώδες ἐνταῦθα εἶνε οὐχὶ αἱ λέξεις τῶν τί-
τλων, ἀλλὰ τί ἐννοεῖ τις χρώμενος αὐταῖς.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν διάκρισιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς
Ἀγγλίας ἀπὸ τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἣν προϋ-
ποτίθεται ἡ διατήρησις τοῦ ἱερατικοῦ χαρακτῆ-
ρος καὶ ἡ χειροτονία λουθηρείων καὶ καλβινι-
κῶν ἱεροκηρύκων, προσελθόντων εἰς τὴν Ἀγγλι-
κὴν Ἐκκλησίαν, τὸ σημεῖον τοῦτο εἶνε τὸ δυσ-
χερέστατον ἅμα καὶ ὀδυνηρότατον μέρος τῆς
Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας. Ἐκπαλαὶ ἡ Ἐκκλησία
τῆς Ἀγγλίας ἐφάνη ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ ὅλου
προτεσταντικοῦ σώματος, οὐδαμῶς δὲ διακρινο-
μένη ἀπὸ τῆς ἡπειρωτικῆς Μεταρρυθμίσεως·
οὐ μόνον ἐν γένει προσωνυμεῖ ἑαυτὴν ἐτι **προ-
τεσταντικὴν ἢ μετερρυθμιζομένην** ἀλλὰ καὶ
πολυειδῶς ἄλλως δεικνύει τὴν μετὰ τοῦ προτε-
σταντισμοῦ συμφωνίαν ἐπιτρέπουσα παντὶ δια-
μαρτυρομένῳ χριστιανῷ νὰ κοινωνῇ ἐν ἀγγλι-
κῷ γὰρ, λαμβάνων, ὡς λέγουσι, **παθητικὴν**
κοινωνίαν, οἷον ἐξ ἰδίου δικαιώματος. Ἐκ τοῦ
προτεσταντικοῦ δὲ τοῦτου πνεύματος προῆλθεν
ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμος τῶν
κληρικῶν πάντων καὶ δὴ καὶ τῶν ἐπισκόπων, ὅσα-
κις θέλωσι. Καὶ ἠξίωσαν μὲν τινες τῶν Ἀγγλῶν
θεολόγων ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ γάμου εἰς τοὺς
κληρικούς μετὰ τὴν χειροτονίαν εἶνε διάταξις
τῶν συνόδων πειθαρχικὴ, ὡς δὲ τοιαύτη δὲν
κέκτῃται ἀπόλυτον ἢ τὸ αὐτὸ καὶ οἱ δογματικοὶ
κανόνες κύρος· ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ δευτέ-
ρου γάμου εἰς τὸν κληρὸν ἀντιβαίνει εἰς ρητὸν
χωρίον τοῦ ἀποστόλου Παύλου, λέγοντος, «δεῖ
τὸν ἐπίσκοπον **μῶς** γυναικὸς ἄνδρα εἶναι⁶», ἐνθα
τὸ **μῶς** γυναικὸς δὲν σημαίνει οὔτε τὴν ἐγκρά-
τειαν οὔτε τὴν τῆς πορνείας ἀποφυγὴν, οὔτε

5. Ἀπάντησις εἰς τὰ ἀποστολ. γράμματα Λέοντος τοῦ Π' σελ. 20 καὶ 22.

6. Α' Τιμ. 3, 2. Τιτ. 1, 6.

τὴν ἀποχὴν τῆς ἐθιζομένης τότε πολυγαμίας, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ ἀπαγορεύεται ὁ δεύτερος γάμος ὡς ἠθικῶς ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἱερὰν τοῦ ποιμένου ἀποστολήν. Καὶ καθ' ἑαυτὴν δὲ ἡ Ἀγγλικὴ Ἐκκλησία εἶνε πολυποικίλόν τι καὶ ψηφιδωτὸν χρῆμα, περιλαμβάνον πάσας τὰς δυνατότας τῶν συμβόλων ἀποχρώσεις, οὔτινος ἡ ἐξερεύνησις ἐμποικί κόρον καὶ ἀπογοήτευσιν. Ἐν αὐτῇ διακρίνονται, ὡς εἵπομεν, ἡ Ἄνω Ἐκκλησία, ἡ τοῦ Καλδινισμοῦ ἐχομένη κάτω Ἐκκλησία, καὶ αἱ πεφωτισμέναι Ἐκκλησίαι αἱ ἐκ τῆς μελέτης τῆς Γραφῆς προκύψασαι, αἱ λεγόμεναι Bright Kirchen, κοινωνοῦσαι πᾶσαι μετ' ἀλλήλων. Ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἐξωτερικὸς δεσμός πρὸς τὸ σῶμα τοῦ προτεσταντισμοῦ διετηρήθη ἀνέκαθεν, ἐν τούτοις δὲν ἀπεσβέσθη ἐν τῇ Ἀγγλικῇ Ἐκκλησίᾳ οὔτε ἡ ἐσωτερικὴ εἰς τὰς ὑγιεῖς καὶ ὀρθοδόξους ἀρχὰς φθορά καὶ ἡ ἀπόκλισις ἀπὸ παντὸς ὅ,τι προτεσταντικόν, οὔτε τὸ συναίσθημα ὅτι διακρίνεται κατ' οὐσίαν τῆς Μεταρρυθμίσεως, χειροτονήσασα τοὺς ἐξ αὐτῆς προσελθόντας ἱεροκλήρυκας καὶ ἐκδεχομένη τὸν κληρὸν ὡς μὴ δυνάμενον νὰ ἀπεκδυθῇ τὸν ἱερατικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα· ἀνάρητοι δὲ ἱεράρχαι ἠγωνίσθησαν, ὅπως ἀποκαθάρωσι τὴν Ἀγγλικὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῶν μiasμάτων, ἅτινα κατέχραναι αὐτὴν, κατακλυσθεῖσαν ὑπὸ τῆς προτεσταντικῆς πλημμύρας. Τοιούτων φιλορθόδοξων τάσεων ἀπαύγασμα ἅμα καὶ παραστάτης εἶνε ἡ Ἄνω Ἐκκλησία ἀποκρούουσα τὸ ὄνομα Διαμαρτυρομένη καὶ καλοῦσα ἑαυτὴν Ἀγγλοκαθολικὴν, φρονοῦσα δὲ ὅτι τὰ 39 ἄρθρα δύνανται νὰ ἐρμηνευθῶσι κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας.

Τὸ λοιπὸν τὸ γενικὸν πόρισμα ἐκ τῆς ἀνακρίσεως ταύτης τῆς ἀναιμάκτου θυσίας καὶ καθόλου, ὡς πρὸς τὸ κύρος τῆς Ἀγγλικῆς ἱερωσύνης, δὲν εἶνε δύσκολον νὰ εἴπῃ τις. Ὡς πρὸς μὲν τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, καίτοι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ἀποκρούει ἐν τῷ Συμβολικῷ αὐτῆς κειμένῳ, τοῖς 39 ἄρθροις, τὴν ὑπὲρ ζώντων καὶ τεθνεώτων προσφορὰν τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, καθόσον ὅμως καὶ πάλαι καὶ νῦν ἀποδέχεται κατὰ τινὰ ἔννοιαν καὶ τρόπον ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ θυσίαν, ἐπιφανεῖς δὲ αὐτῆς παραστάται προσήγγισαν ἥδη εἰς τὴν ὀρθόδοξον τῆς θυσίας ἔννοιαν, τὸ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας δόγμα δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ ὡς *impedimentum dirimens* εἰς ἀποδοχὴν τῶν

Ἀγγλικῶν χειροτονιῶν, ὑποκειμένου πάντοτε, ὡς εἵπομεν ἐν ἀρχῇ, λόγου περὶ προσελεύσεως εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν Ἀγγλῶν κληρικῶν. Ὡς πρὸς δὲ τὸ ὅλον ζήτημα ἐρρήθη καὶ πρότερον ὅτι τὸ περὶ τῆς Ἀγγλικῆς ἱερωσύνης θέμα δύναται νὰ ἐξετασθῇ δις, κατ' ἀρχὴν καὶ ἐφ' ὁδὸν προσέρχονται Ἀγγλοὶ κληρικοὶ, ὅπωςδήποτε ἀποσχισθέντες, εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν ὡς τὴν μόνην ἀληθῆ Ἐκκλησίαν. Καὶ τὴν μὲν κατ' ἀρχὴν ἐξετάσιν τοῦ ζητήματος ὡς προϋποτιθεῖσαν, ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Ἐκκλησία δυνατόν νὰ ἀποτελῇ μέρος ἰσόκυρον τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας, ὅτι δὲ ἡ ἀληθὴς Ἐκκλησία δὲν εἶνε μόνη ἡ Ἀνατολική, ἀπεκρούσαμεν ἐν τῷ προοιμίῳ, ἐφ' ὅσον ἡ προϋπόθεσις αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς προτεσταντικῆς ἀρχῆς, ὅτι ἡ ἀληθὴς Ἐκκλησία ἀποτελεῖται ἐκ πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν. Ἄλλος ὁ λόγος, ἐὰν ἡ Ἀγγλικὴ Ἐκκλησία φρονῇ ὅτι εἶνε μέρος τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας, διότι ἔνθεν μὲν αἱ πλάναι εἰς ἃς περιέπεσεν εἶνε καὶ ἀκούσιοι καὶ δὲν αἴρουν τὴν σῶζουσαν πίστιν καὶ τὸ τῆς ἐνώσεως δικαίωμα, ἔνθεν δὲ καὶ κυρίως διότι δὲν ἀνεθεματίσθη ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ὡς τοιαύτη ζητεῖ διαλλαγὴν καὶ ἔνωσιν, ἐνδεχομένως μὲν διὰ τῆς ἀποπτύσεως τῶν σὺν τῷ χρόνῳ εἰσχωμασασῶν πλανῶν, ἀναγκαιῶς δὲ διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἱερωσύνης, διότι κατὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου παρατηρηθέντα, ἀποδεχθέντες αἱρετικῶν τινῶν τὸ ἐπισκοπικὸν αξίωμα «οὐκέτι δυνάμεθα διακρίνειν (αὐτοὺς) ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, οἷον κανόνα τινὰ τῆς πρὸς αὐτοὺς κοινωνίας ἐκθέμενοι διὰ τῆς τῶν ἐπισκόπων παραδοχῆς»⁷. Ἀλλ' ἡ βάσανος τῆς ἀξιώσεως ταύτης ἀναφερομένης εἰς τὸ ζήτημα τῆς προσελεύσεως τῆς καθόλου Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας, καὶ οἷον ἂν ἡ προσέλευσις αὕτη θὰ ἦνε ἐπιστροφὴ ἢ διαλλαγή, ἀπάγει ἀπὸ τοῦ προτιθεμένου ἡμῖν σκοποῦ, ὅστις εἶνε ἡ ἀνάκρισις τῆς ἱερωσύνης τῶν κληρικῶν τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὅπωςδήποτε ἀποσχισθείσθης ἀφ' ἡμῶν, ἐφ' ὁδὸν προσέρχονται εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς ἄτομα καὶ οὐδὲν πλέον. Καὶ κατὰ τὴν ἐποψιν δὲ ταύτην οὐ μόνον ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία δὲν ἀπεφῆνατο γνώμην τινὰ περὶ τῆς Ἀγγλικῆς χειροτονίας, ἀλλὰ καὶ οἱ θεολόγοι αὐτῆς, οἱ τε Ἕλληνες

7. (Ἐπιστ. Κανον. παρὰ Migne 7.32, 671. Τοιαῦτα ἠξίωσεν ὁ Πάπμπερ ἐν τῇ ἀναφορᾷ αὐτοῦ εἰς τὴν Ρωσ. Σύνοδον).

καὶ οἱ ἄλλοι. οὐδεμίαν, καθόσον ἡμῖν γνωστὸν, ἄχρι τοῦδε ἐξήνεγκον περὶ αὐτῆς γνώμην ἐπιστημονικῶς ἠτιολογημένην καὶ ἐκ θεολογικῆς ἐρεῦνης προῖοῦσαν.

Ὅτε οἱ παλαιοκαθολικοὶ Doellinger καὶ Reinkens τῷ 1874 ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Βόννης διετύπωσαν τὴν θέσιν, ἀπαραδεχόμεθα ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Ἐκκλησία καὶ αἱ ἀπὸ ταύτης καταγόμεναι διετήρησαν τὴν ἐπισκοπικὴν διαδοχὴν», οἱ ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας παραστάντες οὐδεμίαν ἀπεφάναντο γνώμην εἰπόντες ὅτι τὸ ζήτημα οὐδαμῶς ἐξετάσθη οὔτε ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς, οὔτε ὑπὸ τῆς Ρωσικῆς ἱεραρχίας, ὅτι δὲ θὰ χαρῶσιν ἐὰν καὶ ἡ τῆς Ἀγγλίας ἐπισκοπικὴ διαδοχὴ γίνῃ ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Περὶ δὲ τῶν ἐπιφανῶν Ρώσων θεολόγων Φιλαρέτου καὶ Πλάτωνος τῶν Μόσχας ἐρρήθη ἐν τῇ αὐτῇ συνόδῳ, ὅτι ὁ μὲν Πλάτων ὑπελάμβανε τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας «ὡς μὴ ἀποδεδειγμένην», ὁ δὲ Φιλάρετος δὲν εἶχε μελετήσει αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν τὸ ζήτημα, τὰς δὲ ἀμφιβολίας αὐτοῦ ὤφειλεν εἰς συγγράμματα τῶν ὑπεραλπειῶν. Ὁ τελευταῖος, λέγεται, ἀπεφάνητο καὶ ἰδίαν περὶ τούτου γνώμην, ἣν ἀγνοοῦμεν. Ἰδίᾳ δὲ ἐκ μὲ τῶν Ἑλλήνων ὁ Δαμαλᾶς ἄνευ τινὸς ἐρεῦνης ἀπεδέξατο κατ' ἀρχὴν τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν τῆς Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας. Ἀνάγκη ὅμως, παρατηρεῖ, ἡ Ἐκκλησία αὕτη ἐν γενικῇ συνόδῳ νὰ ἀναιρέσῃ τὸ 21 ἄρθρον αὐτῆς, κηρύττουσα τὴν Ἐκκλησίαν ἀλάνθαστον, διότι ἄλλως καταφέρει «αὕτη ἡ ἰδίᾳ θανάσιμον κατὰ τῆς γνησιότητος τῆς ἰδίας αὐτῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς κτύπημα»⁸. Ὁμοίως δὲ ὁ Ἀμβρόζης ἀναγνωρίζει ὡς ἐγκύρους τὰς χειροτονίας⁹, ὡς καὶ ὁ εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν προσελθὼν Γεττέ¹⁰. Ἐκ δὲ τῶν Ρώσων ὁ μὲν Maltze ὑπολαμβάνει τὴν ἱερωσύνην τῶν Ἀγγλῶν ὡς «τοῦλάχιστον ἀμφίβολον»¹¹, ὁ δὲ Σοκολώφ ἐν τινι πραγματείᾳ ὡς ἔγκυρον, ἣν ἀναιρεῖ ὁ Rodestvenskii. Τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Σοκολώφ ἐσκιαγράφησεν ἐν τῇ «Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ» τῷ 1900 ὁ «ὀρθόδοξος θεολόγος», αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ ἰσοσιασίου τῆς Ἀγ-

γλικῆς ἱερωσύνης πρὸς τὴν Δυτικὴν κηρυσσόμενος. Τρεῖς δὲ τῶν θεολόγων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὁ Δαμίλλας, ὁ Βασιλείδης καὶ ὁ ἐκ Μόσχας Stramiuski ἐν κοινῷ ἐγγράφῳ ἀπεφάνθησαν ὅτι τὸ χειροτονικὸν τοῦ Ἐδουάρδου ἐπαρκεῖ εἰς κανονικὴν χειροτονίαν¹².

Τὸ καθ' ἡμᾶς ἡ μακρὰ αὕτη ἀνάκρισις, εἰς ἣν ὑπεβάλομον τὴν Ἀγγλικὴν ἱερωσύνην, πείθει ἡμᾶς ὅτι, καθόσον ἡ ἄνω Ἐκκλησία ἀποδέχεται μὲν χάριν μεταδιδουμένην ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, περὶ δὲ τῆς εὐχαριστίας δὲν φρονεῖ τὴν Καλβινικὴν διδασκαλίαν, οὐδαμῶς δὲ ἄλλως σκοπεῖ νὰ παραβλάψῃ τὸν ἱερατικὸν χαρακτῆρα, ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου αἱ δογματικαὶ δυσχερεῖαι τῆς Ἀγγλικῆς χειροτονίας, ἐν προάφῃ καὶ χριστιανικῇ ἀγάπῃ μελετώμεναι, εἶνε δυνατόν νὰ τύχωσιν εὐμενεστέρας κρίσεως ἢ ὡς ἐτυχον πρὸς τὰ τανῦν πάπα καὶ τοῖς παλαιοκαθολικοῖς τῆς Ὀλλανδίας. Ἀλλὰ τὰς τοιαύτας δυσχερεῖας θὰ ἄρῃ ἀποτελεσματικῶς, καὶ πᾶσαν παρ' Ὁρθοδόξοις ἀμφιβολίαν θὰ διασκεδάσῃ αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας ἐν γένει μὲν ὑποτιθεμένη ἐν γενικῇ τῶν ἱεραρχῶν συνόδῳ¹³ ὡς βάσιν καὶ ἀνελεγκτον ἀρχὴν τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, καὶ διὰ τῆς τοιαύτης ἀρχῆς τὰ 39 ἄρθρα περιάγουσα εἰς ψηφίσματα τοπικῆς συνόδου ἰσχύοντα μόνον quatenus συμφωνοῦσι πρὸς τὴν ἀρχαίαν διδασκαλίαν, ὅπερ ἐφρόνησε καὶ ὁ Δαμαλᾶς¹⁴. Ἰδίᾳ δὲ τοῦ τῆς ἱερωσύνης ζητήματος θὰ εὐκολύνῃ τὴν λύσιν ἡ ἄνω Ἐκκλησία, ὀριζομένη ἣν πρεσβεύει πίστιν σαφῶς καὶ αὐθεντικῶς καὶ δὴ τὴν περὶ τῶν δογμάτων διδασκαλίαν αὐτῆς, τῶν συνδεομένων πρὸς τὴν ἱερωσύνην καὶ ἐμφαινόντων τὸν θεοσύστατον χαρακτῆρα καὶ τὴν διαφέρουσαν αὐτῆς δύναμιν, ἥτοι :

1) περὶ τῶν μυστηρίων, ἂν ἀποδέχεται ἐπὶ τὰ μυστήρια.

2) περὶ ἐξομολογήσεως, ἂν ὑπολαμβάνῃ αὐτὴν ἀναγκαίαν πρὸς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν συνθήκην καὶ τὸν ἱερέα ἀφιέντα τὰς ἁμαρτίας ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῇ ἀπὸ τοῦ Κυρίου αὐτῷ χορηγηθείση.

3) περὶ εὐχαριστίας, πῶς ἀποδέχεται τὴν

8. ἐνθ' ἄνωτέρῳ σελ. 67 ἐξῆς.

9. Περὶ ἐνώσεως τῆς Ἀγγλικ. Ἐκκλησίας μετὰ τῆς ὀρθοδόξου 90 ἐξ.

10. ἐκθ. τῆς ὀρθοδ. διδασκαλίας 234.

11. Die sacramente CVIII.

12. Lée the validity of holy orders 322.

13. Τοιαῦται σύνοδοι δὲν εἶνε οὔτε ἀδύνατοι, οὔτε ἀσυνήθεις ἐν Ἀγγλίᾳ.

14. ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 67 ἐξ.

πραγματικήν παρουσίαν, καὶ τίς ὁ χαρακτήρ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας·

4) **περὶ οἰκουμενικῶν συνόδων**, ἃν ἀποδέχεται αὐτὰς ὡς ὄργανα τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας ἀνεπισημάνῃ, ὧν αἱ ἀποφάσεις δεσμεύουσιν το ἴπσο πᾶσαν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαν καὶ πάντα ἀληθῆ πιστόν.

Τὰ δόγματα ταῦτα ὀρθοδόξως καθοριζόμενα, καὶ δι' αὐθεντικῆς συνόδου θεσπίζουσα ὅ,τι ἄλλως διδάσκει ὀρθοδόξως ἡ ἁγία Ἐκκλησία, ἅμα μὲν αἶρει πᾶσαν εἰς ἀποδοχὴν τῶν ἀγγλικῶν χειροτονιῶν ἀμφιβολίαν, ἅμα δὲ συγκαταβάλλεται τὴν ἀδαμαντίνην κρηπίδα εἰς τὴν προσέγγισιν καὶ τὴν ἀληθῆ ἑνώσιν μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἔργον θεαρεστον καὶ ἐκ πάσης ἐπόψεως ὠφέλιμον, περὶ οὗ ὀλίγαι λέξεις ἐνταῦθα δὲν εἶνε περιτταί.

(τὸ τέλος εἰς τὸ μεθεπόμενον)

Χρῆστος Ἀνδρουτσός

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΙΣ ΕΠΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ

Κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ τὴν γενομένην τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ, ὁ πανιερ. μητροπολίτης Σάμου καὶ Ἱκαρίας κ. Κωνσταντῖνος, ἀπαντῶν εἰς τὴν κέλευσιν τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, ἀπήγγειλε τὴν ἐξῆς ἀντιφώνησιν·

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Μετ' εὐλαθείας υἱικῆς καὶ ὑπὸ τὸ βαθὺ συναίσθημα τῆς σοβαρότητος, ἣν ἐνέχει δι' ἐμὲ ἡ παροῦσα ἡμέρα καὶ στιγμή, προσέρχομαι, ὑπέικων εἰς τὸ σεπτὸν κέλευσμα τῆς Ὑμετ. Θ. Παναγιότητος, ἵνα κλίνω ἐν ἱερᾷ συγκινήσει τὸν ἀδχένα πρὸ τῆς ὑπερτάτης βουλῆς τοῦ Παναγίου Θεοῦ καὶ δεξώμαι εὐγνωμόνως ἐκ τῶν σεπτῶν χειρῶν Αὐτῆς καὶ τῆς σεβασμίας χορείας τῶν συλλειτουργῶν ἁγίων ἀρχιερέων τὸ μέγα τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα. Ἀποβλέπων ὁμως εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἀξιώματος τούτου καὶ τὴν ἐμὴν αἰσθανόμενος καὶ ἀναμετρῶν πολυπλῆν ἀνεπάρκειαν, θὰ ὤφειλον μᾶλλον, Παναγιώτατε, ὅχι μόνον εὐχερῶς νὰ μὴ ἀποδεχθῶ τὴν κλῆσιν ταύτην, ἀλλὰ καὶ νὰ φεύγω μακρὰν τῆς ἐπαγωγῆς αἵγλης τῆς προσφερομένης μοι ἐπισκοπικῆς ἑδρας στοιχῶν τῷ ἐξόχως διδακτικῷ δι' ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους λευίτας παραδείγματι τῶν μακαρίων καὶ θεοφόρων τῆς ὀρθοδοξίας προμάχων καὶ διδασκάλων. Τοῦτο δὲ μὴ ποιῶν σήμερον προφανῆ παρέχω τὴν ἀπόδειξιν, ὅτι εἰσέτι δὲν ἠδυνήθην νὰ καταπνίξω καὶ νεκρώσω τέλεον ἐν ἐμοὶ τὸ τοῦ κόσμου χθαμαλὸν φρόνημα καὶ αἰσθανθῶ, εἰς ὃν βαθμὴν καὶ ἐκεῖνοι, ποῦ φέρω τὸ ἀσθενὲς καὶ ἀστήρικτον βῆμά μου καὶ πρὸς ποίους πνευματικούς ἀγῶνας καὶ εὐθύνas ἐπαποδύομαι.

Ἐὰν τφόντι ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ δὲν ἐτελειούτο ἐν τῇ ἡμε-

τέρᾳ ἀσθενείᾳ καὶ ἐὰν ἡ χάρις καὶ ἡ ἀγαθότης Αὐτοῦ δὲν ἀνεπλήρουν ἐν ἡμῖν τὰ ἐλλείποντα καὶ ἐθεράπευον τὰ ἀσθενῆ, πάντως αὐτοκατάκριτος θὰ ἦμην, Παναγιώτατε, κινῶν τὸ δειλὸν βῆμά μου πρὸς τὸ φοβερὸν θυσιαστήριον, εἰς τὸ ὅποτον ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας διὰ στόματός Σοῦ με καλεῖ. Ἀλλ' εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον! Ἀφοῦ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν, κατὰ τὰς Γραφὰς, γενέσθω μοι λοιπὸν ὡς ἤρесе τῇ ἀμετρήτῳ ἀγαθότητι Αὐτοῦ, καὶ ἐκτελεσθήτω ἐπ' ἐμὲ ἡ ὑψίστη βουλὴ Αὐτοῦ, ὡς ἔδοξε τῇ αἰωνίᾳ καὶ δεδοξασμένῃ μεγαλωσύνῃ Αὐτοῦ. Στρατιώτης ὢν ἐγὼ εὐπειθὴς τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, οὔτε δύναμαι, ἀλλ' οὔτε εὐπρεπὲς μοι εἶνε νὰ ὀλιγοψυχίσω ἀπέναντι τῆς εἰς τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς εὐθύνas ταύτας καλούσης με πατρικῆς τοῦ Ὑψίστου φωνῆς· ἡ γὰρ ἀγάπη—λέγουσιν ἐπίσης αἱ Γραφαί—ἔξω βῆλλει τὸν φόβον. Μόνον ἀντιβῶ καὶ δέομαι ταπεινῶς, Παναγιώτατε καὶ σεβασμιώτατοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί καὶ ὑμεῖς ἡγαπημένε καὶ περισούσι τοῦ Κυρίου λαέ, εἴ τις ὑπάρχει ἐν ὑμῖν συμπάθεια πρὸς με καὶ καρδίᾳ ἀδελφικῇ, ἐκχέετε ταύτην εἰς θερμὴν καὶ ἐκτενῆ προσευχὴν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ δεήθητε Αὐτοῦ μετ' ἐμοῦ, ὅπως ἴλεως γινόμενος τοῖς παραπτώμασί μου καὶ πατρικῷ ὀμματα ἐπιβλέπων καὶ ἐπὶ τὴν ἐμὴν ταπεινώσιν καταπέμψῃ τὸ Πανάγιον Αὐτοῦ Πνεῦμα ἐπ' ἐμὲ, ἐπιβραβεύόν μοι πλουσίαν τὴν χάριν καὶ τὰς θείας Αὐτοῦ δωρεάς.

Ναί, Κύριε ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστέ, Λόγε τοῦ Θεοῦ ἀΐδιε καὶ τοῦ Πνεύματος καὶ τοῦ φωτὸς χορηγέ, ἐπάκουσον τὴν ὥρην ταύτην τῆς φωνῆς τοῦ ταπεινοῦ δούλου καὶ λειτουργοῦ Σοῦ καὶ ἀξιώσον με, ὅπως μέχρι τελευταίας μου ἀναπνοῆς ἀκαταγνώστως ἀτενίσω πρὸς Σὲ τὸν Ἥλιον τῆς δικαιοσύνης καὶ ἔχω Σὲ διὰ παντός ἐν τῇ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ πάλῃ αλύχον τοῖς ποσὶ μου καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου». Εἴθε ἡ χάρις Σοῦ νὰ με ἐνισχύῃ, χειραγωγοῦσά με εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς αὐτοθυσίας καὶ ἐν τῷ νέῳ ποιμαντορικῷ σταδίῳ μου, ἡ δὲ πνευματικὴ δεξιὰ Σοῦ μὴ με ἀφήσῃ ποτὲ γυμνὸν τῆς προστασίας Σοῦ. Μόνον τῇ Σῇ ἀμαχίῳ δυνάμει θεωρακισμένος καὶ τὸ ὄνομά Σοῦ τὸ ἅγιον ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλούμενος, θὰ δυνηθῶ καὶ τὰς διδομένας ταύτας ἐπιστήμους πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπαγγελίας μου νὰ μὴ διαψεύσω καὶ εὐδοκίμως ἐν αὐτῇ νὰ στρατεύομαι, προπολεμῶν ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ οὐρανοῦ Σοῦ Πατρός καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἐμπιστευομένου μοι χριστεπωνύμου πληρώματος, ὑπὲρ οὗ Σὺ ἐκουσίως μέχρι Σταυροῦ ἐκένωσας σεαυτὸν καὶ ἔλαβες δούλου μορφὴν, Θεὸς ὢν ἀληθινός, συναΐδιος καὶ ὁμότιμος τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, ὃ μόνῳ τριαδικῷ Θεῷ δόξα, κράτος, τιμὴ, εὐχαριστία καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας!

ΔΙΚΑΣΤΙΚΑΙ ΑΓΓΕΛΙΑΙ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεὶ. Δέχεται τὴν ὑπ' ἀρ. πρωτ. 91 καὶ ἡμερομηνίαν 23 μαρτίου 1902 ἀγωγὴν τῆς Θεοδοσίας Τάσλου Χρήστου τὸ γένος Μαργαρίτου Τσεσμετζή, κατοικοῦ Τσατάλτζας, ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένον,

Κηρύττει τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων γάμον διαλελυμένον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου Τάσου Χρήστου

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις ἀριθμοῖς τῆς ἀ' ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως, καὶ

Ἐπιτίθησι τῷ ἐναγομένῳ τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως, ἀνιόντα εἰς γρόσια ἑκατὸν πενήκοντα (150) καὶ προκαταβάλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐγένετο, ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη τῇ 26ῃ φεβρ. 1903.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ Δράμας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

1

Ὁ γραμματεὺς

Ἀρχ. διάκονος ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ὁ Δημήτριος Σταύρου, χριστιανὸς ὀρθόδοξος, ὑπὸ ὀνόματι, τῶς μὲν καὶ οἶκος Κωνσταντινουπόλεως καὶ λεπτουργὸς τὸ ἐπάγγελμα, νῦν δὲ ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, καλεῖται ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Δευτέραν καὶ ὥραν 2 εὐρωπαϊστὶ μ. μ. μετὰ τὴν παρέλευσιν τριάντα καὶ μίαν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ, εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου νομίμως διωρισμένου, πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ Δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Μαριγῶς Δημητρίου Σταύρου, τὸ γένος Ἀθανασίου Γανίον, χριστιανῆς ὀρθοδόξου, ὀπηκίου ὀθωμανῆς, κατοικοῦ Οὐν-Καπὼν Κωνσταντινουπόλεως, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης, ἐπὶ διαζεύξει. Ἄλλως ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθῇσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενων φύλλων "Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας", καὶ "Κωνσταντινουπόλεως".

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 4 φεβρουαρίου 1903.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

2

Ὁ γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔΙΟΣ Δ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ὁ Σπύρος Κωνσταντίνου Κουβέλη, χριστιανὸς ὀρθόδοξος, ὑπὸ ὀνόματι, ἔστι ἀγνώστου διαμονῆς καὶ ἐπαγγέλματος, καλεῖται ὅπως τὴν πρώτην δικάσιμον Πέμπτην καὶ ὥραν 2 μ. μ. εὐρωπαϊστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάντα καὶ μίαν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρούσης κλήσεως, ἐμφανισθῇ εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε δι' ἀντιπροσώπου, νομίμως διωρισμένου πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις Πνευματικοῦ δικαστηρίου, ὡς ἐναγόμενος ὑπὸ τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς Ἑλένης Σπύρου Κ. Κουβέλη, χριστιανῆς ὀρθοδόξου, ὑπὸ ὀνόματι, ὀπηκίου ὀθωμανῆς, τὰ οἰκιακὰ ἐπαγγελλομένης καὶ κατοικοῦ Τζιβαλίου Κωνσταντινουπόλεως, ἐπὶ διαζεύξει, ἄλλως ἢ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ περὶ διαζυγίου θεωρηθῇσεται ἐρήμην αὐτοῦ.

Ἡ παροῦσα κλῆσις δημοσιευθήσεται τρίς κατὰ συνέχειαν

διὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδόμενων φύλλων "Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας", καὶ "Ταχυδρόμου".

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 4 δεκεμβρίου 1902.

Ὁ πρόεδρος

† ὁ πρῶν Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

2

Ὁ γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔΙΟΣ Δ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Πνευματικὸν Δικαστήριον

Διὰ ταῦτα

Δικάζον ἐρήμην τοῦ ἐναγομένου καὶ ἀποφασίζον παμψηφεί,

Δέχεται τὴν ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 3101 καὶ ἀπὸ 12 Ἰουνίου 1902 περὶ διαζεύξεως ἀγωγὴν τῆς ἐναγούσης Παρασκευῆς Εὐσταθίου Ψύχα, τὸ γένος Ἀναστασίου Ζαφειριάδου, κατοικοῦ Βλάχας, ὑπὸ ὀνόματι, ὀπηκίου ὀθωμανῆς ὡς νόμιμον καὶ ἀποδεδειγμένην,

Κηρύττει διαλελυμένον τὸν μεταξὺ τῶν διαδίκων ὑφιστάμενον γάμον ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ ἐναγομένου Εὐσταθίου Ψύχα.

Διατάσσει τὴν ἐν τρισὶν ἀλλεπαλλήλοις ἀριθμοῖς τῶν ἐφημερίδων "Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας", καὶ "Κωνσταντινουπόλεως", δημοσίευσιν τοῦ διατακτικοῦ τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ

Ἐπιτίθησι τῷ ἐναγομένῳ Εὐσταθίῳ Ψύχα τὰ δικαστικὰ ἐξόδα καὶ τέλη τῆς παρούσης ἀποφάσεως καὶ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν καὶ δικογράφων ὡς καὶ τῶν διαζευκτικῶν ἐγγράφων συμποσούμενα μὲν εἰς γρόσια ἑξακόσια τεσσαράκοντα πέντε (ἀριθ. 645), προκαταβάλλόμενα δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐκρίθη ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 18 νοεμβρίου 1902.

Ὁ πρόεδρος

† Ὁ πρ. Δρυϊνουπόλεως ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

2

Ὁ γραμματεὺς

ΑΡΜΟΔΙΟΣ Δ. ΧΑΜΟΥΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΤΡ. ΚΕΝΤΡ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΔΗΛΩΣΙΣ

Φέρεται εἰς γνῶσιν τῶν ἐλλογίμων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων τῶν σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅτι ἐπιθεωρηθέντων τῶν τίτλων τῶν σπουδῶν καὶ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν παρὰ τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς δύνανται οὗτοι ἀκωλύτως εἶνα λάβωσι τὰ ἀνήκοντα αὐτοῖς ὡς αἰω ἐγγράφα, προσερχόμενοι πρὸς τοῦτο εἰς τὸ γραφεῖον τῆς εἰρημένης Ἐπιτροπῆς κατὰ πᾶν σάββατον μετὰ μεσημέριαν.

Πατριαρχεῖα, 5 φεβρουαρίου 1903.

Ἐκ τοῦ Γραφείου.

Ὁ ὑπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

Наукова бібліотека
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
Імені І. І. МЕЧНИКОВА

1948

02/09/25

902632

НБ ОНУ

Г. III 726667